



HASSASİYET TARAMA ARACI

Hassasiyetin tespiti ve ele alınması:
iltica ve göç sistemlerine yönelik bir araç

Bilgilendirme amaçlıdır. Parayla satılamaz ve çoğaltılamaz.

Bu araç, Oak Vakfı'nın desteğiyle UNHCR ve IDC tarafından ortaklaşa geliştirilmiştir



Bu inceleme aracının geliştirilmesine ve yazılmasına öncülük eden Colin Briton'ın önemli katkısını minnetle anıyoruz. Bu aracın daha önceki bir taslağı hakkında yorumlarını sunan çok sayıda paydaşa da teşekkür ederiz.

© UNHCR ve IDC, 2016
ISBN 978-0-9924831-0-4 (elektronik kopya)
ISBN 978-0-9924831-1-1 (basılı kopya)

UNHCR
Uluslararası Koruma Birimi
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
Posta Kodu 2500
1211 Cenevre 2, İsviçre
Tel: +41 22 739 8433
Fax: +41 22 739 7344
İnternet sitesi: <http://www.unhcr.org>

Bu aracın elektronik versiyonu
www.refworld.org/detention.html adresinde mevcuttur.

Basılı kopyalar, Cenevre Genel Merkezi Uluslararası Koruma Bölümündeki Koruma Politikası ve Hukuki Danışmanlık Bölümü ile iletişime geçilerek temin edilebilir.

Uluslararası Gözaltı Koalisyonu (IDC)
Level 1, 112 Langridge Street
Melbourne Victoria 3066 Avustralya
Tel: +613 9999 1607
İnternet sitesi: <http://www.idcoalition.org>

Tasarım ve düzen
Haydn Jones Communication Design

Bu çalışma, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Uluslararası İdari Gözetim Koalisyonu (International Detention Coalition-IDC) tarafından, Oak Vakfı desteğiyle, geliştirilen *“Vulnerability Screening Tool – Identifying and addressing vulnerability: a tool for asylum and migration systems”* adlı kılavuz dokümanın “Hassasiyet Tarama Aracı- Hassasiyetin tespiti ve ele alınması: iltica ve göç sistemlerine yönelik bir araç” başlığıyla Türkçeye çevirisidir. Mültecilerle Dayanışma Derneği (Mülteci-Der) tarafından Avrupa Birliği finansal desteğiyle yürütülen İdari Gözetimde Haklar projesi kapsamında Türkçe'ye çevrilmiş ve basılmıştır. UNHCR tarafından gözden geçirilmiş ve onaylanmıştır. Bu eserin Türkçe'ye çevrilmesine onay veren UNHCR ve IDC'ye teşekkürlerimizi iletmek isteriz.

Mültecilerle Dayanışma Derneği, 2008 yılından bu yana, zorunlu göçe maruz kalan sığınmacılar, mülteciler ve göçmenlerin insan onuruna yakışır biçimde, evrensel insan hakları ve mülteci hukukundan doğan haklarına ve hizmetlere erişebilmeleri için hak-temelli çalışmalar yürüten bir sivil toplum örgütüdür.

Bu bağlamda, mültecilere, sığınmacılara, insan ticareti mağdurlarına, vatansız bireylere, düzensiz göçmenlere ve hukuki statüden yoksun diğer yabancı bireylere yönelik göç ve iltica usulünün belirlenmesinde, bireylerin özel koruma risklerinin ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması, şartlarına en uygun usulün saptanmasına katkı sağlayacağını düşündüğümüz bu değerli aracın çevirisini sunmaktan memnuniyet duyuyoruz.



**Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir**

Bu çeviri Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Mültecilerle Dayanışma Derneği sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Mart 2023

İçindekiler

BÖLÜM A: GİRİŞ	1
1. Amaç	1
2. Kapsam	1
3. Kullanıcılar	1
4. Gerekçe	2
5. Yöntem ve yaklaşım	3
6. Özel dikkat gerektiren hassasiyet durumları	3
7. Mülakat, bilgi sağlama ve takip değerlendirilmesi	4
8. Topluluk temelli yerleştirme, açık kabul tesisleri ve idari gözetim alternatiflerine yönlendirme	4
9. Hassasiyet taraması yapmaya yönelik eğitim ve kapasite geliştirme	5
10. Hassasiyeti ele almaya yönelik hizmetlerin erişilebilirliği	6
BÖLÜM B: HASSASİYET İNCELEME ARACI	7
1. Giriş	7
2. Mülakat detayları	7
3. Tüm yeni gelen kişiler için girişte veya ilk temasta ön tarama	8
4. Çocuk	8
5. Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim	10
6. Sağlık ve refah endişeleri	13
7. Koruma ihtiyaçları	17
8. Diğer hassasiyet alanları	21
9. Tespit edilen hassasiyet durumlarının özeti	22
10. Müdahale derecelendirmesi	22
BÖLÜM C: BİREYSEL VAKA ETKENLERİ VE YERLEŞTİRME VE DESTEK SEÇENEKLERİNE YÖNLENDİRME	23
1. Giriş	23
2. Birinci adım: Özgürlük karinesi ve en az kısıtlayıcı önlemlerle başlayarak yerleştirme seçeneklerini değerlendirin	23
3. İkinci adım: Destek seçeneklerini değerlendirin	24
4. Üçüncü adım: Dayanıklılığı güçlendirmenin yollarını değerlendirin	25
5. Dördüncü adım: Nihai karar verme ve yönlendirme	25
6. Kavramsal çerçeve: Sürece genel bir bakış	26
Ek: İlave Okuma Listesi	27
Son notlar	29

BÖLÜM A: GİRİŞ

1. Amaç

Hassasiyet durumlarının tespiti ve ele alınmasına yönelik bu tarama aracı, ön saflarda çalışan uzmanları ve karar vericileri, iltica ve göç usulleri ile sistemleri bağlamında, hassasiyet etkenleri ve idari gözetim kararları, idari gözetime alternatifler, açık kabul tesisleri, topluluk temelli yerleştirme ve destek seçeneklerine yapılan yönlendirmeler arasındaki ilişki konusunda bilgilendirmeyi ve onlara rehberlik sunmayı amaçlayan, UNHCR ve IDC işbirliğinde hazırlanmış bir araçtır.

Mülteciler, sığınmacılar, insan ticareti mağdurları, vatansız kişiler, düzensiz göçmenler ile hukuki statüsü ve vatandaşlığı olmayan diğer kişiler genellikle hassasiyet durumlarıyla karşı karşıya kalmakta, sıklıkla yüksek zarar risklerine maruz kalarak özel bakım, destek ve korumaya ihtiyaç duymaktadırlar. Bu belgenin amaçları doğrultusunda, hassasiyet; zulüm veya geri gönderme riski altında olmanın ötesinde daha kapsayıcı bir durumu ifade eder. Bu araç, uluslararası mülteci hukuku ve diğer insan hakları çerçevelerinde ifade edilen koruma ihtiyaçlarının belirlenmesi sürecine katkıda bulunmakla beraber, aracın esas amacı bu değildir. Aracın amacı, bir bireysel vakada kişi hakkında alınacak en uygun yerleştirme ve destek seçenekleri gibi bir dizi karar hakkında bilgilendirmek üzere hassasiyet durumlarını tespit etmektir. Araç ayrıca erken müdahaleyi, yardıma ihtiyaç duyan bireylere etkin bakımı ve topluluk hizmetleriyle ortaklıkları teşvik etmeyi amaçlar. Bundan başka, idari gözetim karinesinin azaltılmasını ve özgürlük ve hareket serbestisi üzerindeki en az kısıtlayıcı tedbirden başlanarak yerleştirme seçeneklerinin değerlendirilmesini teşvik etmeyi amaçlar.

2. Kapsam

Hassasiyet taraması, her zaman yargısal denetime tabi olmak kaydıyla, idari gözetimin a- gereklilik, makullük ve orantılılık şartlarını taşıdığına, b- keyfi veya otomatik biçimde uygulanmadığına ve c- özellikle yüksek risk altındaki bireyler söz konusu olduğunda tüm yerleştirme seçeneklerinin değerlendirilmesinin ardından son çare olarak uygulandığına dair güvence sağlayabilir. Ayrıca araç, idari gözetim altına alınan kişilerin ilgili destek ve hizmetlere erişiminin sağlanmasına yönelik katkı sunabilir.

Bu araç, aynı zamanda idari gözetimi yasaklayan veya kısıtlayan iltica ve göç sistemlerinde de kullanışlı olup mülakatlar esnasında ihtiyaç duyulan destek hizmetlerinin belirlenmesine yardımcı olacak şekilde kullanılabilir.

Araç, hem idari gözetim, idari gözetim alternatifleri veya topluluk içerisinde yerleştirme seçenekleriyle ilgili kararlar alınmadan önce yapılan görüşmelerde hem de periyodik aralıklarla iltica ve göç usullerinin uygulanması esnasında yerleştirme ve desteğe ilişkin alınan kararların yeniden incelenmesinde ve düzenlenmesinde kullanılabilir. İdari gözetim altındaki bireylere yönelik sürekli tarama kritik önem taşır. Araç, çeşitli aktörler tarafından çeşitli ortamlarda farklı uygulama alanlarına sahiptir. İdari gözetim, idari gözetime alternatifler ve topluluk içine yerleştirme ile destek seçeneklerine ilişkin uygulamaların ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Sağlık kontrolleri veya diğer hizmet sağlayıcılar aracılığıyla elde edilen bilgiler, aracın kullanımını tamamlayıcı niteliktedir.

Araç, yapısı itibarıyla geneldir; mevcut uygulamaların gözden geçirilmesi veya spesifik, yerel koşullara daha uygun araçların geliştirilmesi için kullanılabilir. Aracın ulusal bağlama uygunluğunu en üst düzeye çıkaracak şekilde uyarlanması beklenmektedir.

Kimlik, karakter ve güvenlik kontrollerine ilişkin tarama ve değerlendirme, göç sistemlerinin yönetimi bakımından kritik nitelikte olmasına rağmen, bu aşamada araca dâhil edilmemiştir.

3. Kullanıcılar

Araç, öncelikle yerleştirme ve destek düzenlemeleri başta olmak üzere, iltica veya göç sürecine ilişkin karar alma sorumluluğu taşıyan ön saflardaki karar vericilere, göç yetkililerine ve diğer uygulayıcılara yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Hassasiyetin ve de taramanın amacı ile gerekçesinin açıklanması ulusal göç sistemlerinde görev alan avukatlar, STK personeli, idari gözetim denetleyicileri gibi diğer paydaşlar için de faydalı olabilir.

4. Gerekeç

Hassasiyet durumu ele alınırken, uluslararası mülteci ve insan hakları çerçevelerinin ilke ve standartları, uluslararası hukukun diğer alanları ve bunların her bir ülke bağlamında nasıl uygulandığı göz önünde bulundurulur.¹ İç hukuk (örneğin, çocuğun refahı veya aile içi şiddet ile ilgili), hassasiyet durumlarının nasıl belirleneceği, bu hassasiyetlerle bağlantılı zarar görme risklerinin nasıl azaltılacağı veya önleneceği konusunda rehberlik sunmalıdır. Hassasiyet durumları, kişinin kendi ülkesindeki koşullardan, yolculuk sırasında, varış sonrasında veya başlı başına iltica veya göç sistemi içerisinde yaşadığı deneyimlerden kaynaklanabilir. Varış şekli veya güncel hukuki statüsü ne olursa olsun, herkese uluslararası insan hakları çerçevesinde koruma sağlanır.

Hassasiyet durumları sabit durumlar olmayıp değişen koşullarla beraber zaman içinde değişecektir. Çocuklar gibi belirli kategorideki kişiler doğrudan hassas durum sahibi ve özel bakıma, desteğe ve korumaya muhtaç kişiler olarak kabul edilirken, diğer kişiler için bireysel durumları ve bağlam hassasiyet durumunu belirleyen ana etkenler olmaktadır. Hassasiyet, kişisel (iç) etkenler ve çevresel (dış) etkenlerle şekillenir: Bu etkenler çok sayıda ve zarar risklerini artıracak ve şiddetlendirecek şekilde iç içe geçmiş olabilir. Düzenli olarak yapılan tarama, zararı önlemek veya azaltmak için zamanında müdahaleye olanak sağlar. Daha önce de ifade edildiği gibi, bireylerin idari gözetim altında buldukları süre boyunca taramaların tekrar edilmesi özellikle önemlidir ve standart uygulama haline getirilmelidir.

Hassasiyet etkenleri genellikle bir uzman değerlendirmesini zorunlu kılar. Tarama, daha kapsamlı ve profesyonel bir değerlendirmenin gerekli olup olmadığını belirlemeye yardımcı olur. Bu nedenle tarama ile değerlendirmeyi birbirinden ayırırız.² Çeşitli nedenlerden dolayı (bireyin iletişim yeteneği, utanma, güven eksikliği, soruları soran kişinin yetkinliği gibi) bireylerin durumlarını açık bir şekilde ifade etmeyebilecekleri veya belli deneyimlerini anlatmakta çekimsiz kalabilecekleri veya hiç anlatmayabilecekleri kabul edilir. Ayrıca, bağlama bağlı olarak, hassasiyetin güvenilir bir şekilde saptanması için imkanlar kısıtlı olabilir. Zarar görme riskini doğru bir şekilde belirlemek ve değerlendirmek için genellikle uygun eğitim almış meslektaşların ve bağımsız profesyonellerin uzmanlığına başvurmak gerekir. Yeniden vurgulamak gerekirse, bu durum idari gözetim altındaki bireyler söz konusu olduğunda özel önem taşır.

Uzun süreli idari gözetim deneyiminin (ve bazı durumlarda çok kısa süreli idari gözetim dahi), kişinin, kendine zarar verme ve intihar riskinin artması da dâhil olmak üzere fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğu ortaya konulmuştur.³ Bu tür durumlar, akıl sağlığının bozulduğunu gösteren davranışları tetikleyebilir ve çocuklar söz konusu olduğunda gelişimsel gecikmelere yol açabilir. Bu olumsuz etkiler, iltica veya göç usulünde karar alma sürecini karmaşık hale getirebilir veya geciktirebilir.

Uzun süreli ve belirsiz göç usullerini deneyimlemenin de karar verme sürecini geciktirebilecek olumsuz psikolojik etkileri olduğu görülmüştür. Bu, genellikle idari gözetimin veya gereken bakım ve destekten yoksun bir şekilde topluluktan soyutlanmanın etkisiyle birleşir. Bu olumsuz etkileri azaltmak için, yetkililerin sonuç ne olursa olsun tüm süreç boyunca güvenlik ve yardım sağlandığından emin olmaları ve süreci adil ve zamanında yürütmeleri gerekmektedir. Hassasiyet ve zarar görme riski etkin bir şekilde ele alındığında, bireylerin iltica ve göç sistemlerinin gerekliliklerine uygun biçimde ve iş birliği içerisinde hareket edebilecekleri açıktır.⁴ Hassasiyetin göz ardı edilmesinin kişilere insani bakımdan maliyeti yüksek olduğu gibi (çoğunlukla ciddi boyutlara varan kısa ve orta vadeli fiziksel ve ruhsal etkiler gibi), ulusal göç sistemleri üzerinde de finansal bakımdan yük oluşturmaktadır (idari gözetim merkezlerinin bakımı, idari gözetimden kaynaklı durumların iyileştirilmesi, iltica ve göç usullerine ilişkin uzun süren karar alma süreçlerinden doğan yüksek maliyetler).

Araç içinde resmî olarak değinilmese de, bir kişinin güçlü yönlerinin ve dayanıklılığının onaylanması, hassasiyet durumları ile başa çıkmasına yardımcı olur. Kimi zaman oldukça zor koşullar altında olsalar da insanlar başa çıkma kabiliyetine, becerikliliğe, eylemliliğe ve topluma olumlu katkı sunma kapasitesine sahiptir. İnsanların “içten gelen güçlü yanları”nın yanında aile, kişisel ağlar ve topluluk bağları gibi kültürel ve sosyal bağlantı kaynakları da vardır. Hassasiyet ve dayanıklılık zaman içinde farklılaşsa da bir kişi veya ailenin güçlü yanlarını öne çıkarmak, kendi yaşamları ve çevreleri üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmalarına yardımcı olur. Bu anlayış, kişinin kendisinin sorun olarak görülmesinin önüne geçer. Bireyin göç süreci boyunca topluluk ortamında dayanıklı ve aktif kalma kapasitesinin değerlendirilmesi, aracın güçlü yönlere odaklandığı özel bir alandır ve Bölüm C’de incelenmiştir.

5. Yöntem ve yaklaşım

Bu belgenin geliştirilmesinde mevcut bir dizi model ve araçtan esinlenilmiştir. UNHCR'nin *Yüksek Risk Tespit Aracı ve Kullanıcı Kılavuzu*⁵, özellikle mülteci kampı bağlamında tarama yapmak için faydalı bir araçtır. Avrupa İltica Destek Ofisi (EASO), *Özel İhtiyaç Sahibi Kişilerin Belirlenmesine Yönelik bir Araç* geliştirmiştir.⁶ UNHCR, APT ve IDC tarafından hazırlanan *Göçmenlerin İdari Gözetiminin İzlenmesi: Uygulama Kılavuzu*,⁷ idari gözetim bağlamında risklerin belirlenmesine yönelik bir kılavuz olup hassas durumdaki kişilerle ilgili bir bölüm içermektedir. IDC tarafından hazırlanan *Başka Alternatifler de Var: Göçmenlerin Gereksiz Yere İdari Gözetim Altına Alınmasının Önlenmesi El Kitabı*,⁸ başlıklı kaynaktaki ise devletin bir topluluk içerisine yerleştirme ve destekleme modeline yatırım yapması gerektiği savunulmaktadır. UNHCR tarafından *Temel Bilgilere Dönüş: Kişi Özgürlük ve Güvenlik Hakkı ve Mülteciler, Sığınmacılar Vatansız Kişiler ve Diğer Göçmenlerin "İdari Gözetimine Alternatifler"* adlı yuvarlak masa çalışmasına ilişkin olarak hazırlanan makale,⁹ belirli hassas durumlar göz önünde bulundurularak konuya uluslararası hukuk perspektifi kazandırmaktadır. UNHCR'nin *Kabul ve İdari Gözetim Alternatifleri üzerine İkinci Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı- Müzakerelerin Özeti*¹⁰ başlıklı yayınında önemli sorunlar ve bunlara ilişkin önerilere genel bir bakış sunulmuş olup, katılımcılar özellikle UNHCR ve IDC'den genel bir tarama aracı geliştirmelerini talep etmiştir. Bu ve diğer çerçeve belgelerin yanı sıra mesleki literatürün gözden geçirilmesi ve çeşitli devlet ve sivil toplum kuruluşu tarafından hazırlanmış mevcut tarama araçları bu aracın geliştirilmesine katkı sağlamıştır.

6. Özel dikkat gerektiren hassasiyet durumları

Mülteciler, sığınmacılar, insan ticareti mağdurları, vatansız kişiler, düzensiz göçmenler ve hukuki statüsü ve vatandaşlığı olmayan diğer kişilerin, çok çeşitli hassasiyet etkenleri mevcut olabilir. Hassasiyeti en doğru şekilde değerlendirmenin yolu kişi merkezli ve bütüncül bir yaklaşımla ele almaktır. Bununla beraber, belli hassasiyet alanları yaygın önem atfedilen alanlar olmalarından ötürü ön plana çıkarılabilir. Araç, odağına aldığı bir dizi alan ve koşullara dikkat çeker de bu alanların sıklıkla örtüştüğü anlaşılmaktadır. Bazı insanlarda pek çok hassasiyet etkeni tespit edilirken bazılarında belirlenmiş hassasiyet kategorileri saptanmayabilir, ancak yine de ciddi zarar riski altında olabilirler. Herkesin içinde bulunduğu koşullar çok yönlü ve dinamikdir. Bu nedenle, aşağıda sunulan çerçeve bir rehber niteliğinde olup, değişmez veya geniş kapsamlı bir hassasiyet ölçüm aracı olarak düşünülmemelidir. Mülakat yapan kişilerin, müdahale ve bakım ihtiyacı doğuracak her tür kişisel duruma karşı dikkatli olmaları gerekmektedir. Mülakat yapan kişi, ayrıca, bilgi akışını düzenleme ve süzgeçten geçirme rolünü de özenle yerine getirmelidir. Aşağıdaki çerçeve, bu belgede yer alan Bölüm B'nin temelini oluşturur.

Çocuk	<ul style="list-style-type: none"> ● Refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş çocuk ● Ebeveynleri, diğer aile fertleri veya vasilerinin eşlik ettiği çocuk
Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Kimliği, Cinsel Yönelim	<ul style="list-style-type: none"> ● Hamile kadın ya da kız çocuğu ya da emziren anne ● (Bakmakla yükümlü olunan çocuğun, yaşlı veya engelli kişinin) tek veya birincil bakıcısı/ bakıcıları ● Cinsel ya da toplumsal cinsiyete dayalı şiddet riski altında olan kadın, aile içi şiddet, sömürü ya da istismar gören çocuk ya da yetişkin ● Cinsel yönelimi ve/veya toplumsal cinsiyet kimliği nedeniyle şiddet riski altında olan kişi (LGBTİ: lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks bireyler)
Sağlık ve refaha ilişkin endişeler	<ul style="list-style-type: none"> ● Fiziksel ve ruhsal sağlık ● İntihar riski ● Engellilik ● Yaşlı kişiler ● Madde bağımlılığı ● Yoksulluk
Koruma İhtiyaçları	<ul style="list-style-type: none"> ● Mülteci ve Sığınmacı ● İşkence ve travmaya maruz kalan kişi ● Cinsel ya da toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ya da diğer şiddet suçlarına maruz kalan kişi ● İnsan ticareti mağduru¹¹ ● Vatansız kişi
Diğer	<ul style="list-style-type: none"> ● Mülakatı yapan kişi, önceki alanlarda gözden kaçan hassasiyet etkenlerini tespit etme imkanına sahiptir.

7. Mülakat, bilgi sağlama ve takip değerlendirme

Hassasiyet tarama aracının uygulaması, aşağıda sıralanan belirli şartları ve güvenceleri teminat altına alan kurumsal yapı ve yönetim sistemleri bünyesinde gerçekleştirilecektir:

- Güvenli, profesyonel, çocuk dostu ve gizli bir mülakat yapmak için uygun tesisler;
- Yetkin bir tercümana erişim;
- Mülakatların (tercüme dahil) aynı cinsiyetten kişiler tarafından yapılması ve toplumsal cinsiyetle ilgili hususların dikkate alınması (sağlık kontrolleri ve tıbbi muayeneler için de benzer şekilde);¹²
- Bir kişinin mülakata etkin bir şekilde katılma kapasitesi zarar görmüş veya yeterince gelişmemiş olabilir.¹³ Bu hassasiyet alanı, çocuklar ya da bilişsel veya zihinsel engeli bulunan kişilerin mülakatlarında bir vasi, uzman “bağımsız gözlemci” veya destek sunacak bir görevlinin hazır bulunmasını gerektirebilir. Hukuki temsile erişim bir haktır ve bu hak her durumda sağlanmalıdır;
- Yetkililerin, mülakat yapılan kişilere verecekleri bilgi bakımından donanımlı olmaları gerekir. Buna iltica ve göç usulleri, bireyin hak ve sorumlulukları ve iletişim bilgileri dâhil tüm ilgili bakım ve destek hizmetleri hakkında bilgiler dâhildir. Yetkililerin, ulusal ve yerel bağlama uygun şekilde, mevcut destek hizmetlerini içeren veri tabanına erişimleri olmalıdır;
- Hassasiyet etkenlerini tararken yetkililerin hızlı bir şekilde temas ve ilişki kurması, nitelikli sorgulama (açık, yansıtıcı sorgulama dâhil) ve ayrıca nitelikli dinleme, gözlem, yapılan açıklamalara yanıt verme ve mevcut raporları inceleme konusunda yetkin olmaları gerekir;
- Ön safta yer alan yetkililerin karmaşık vakaların takip değerlendirmesini başlatabilmeleri gerekir. Vakanın bir üst merciye taşınması, uygun niteliklere ve eğitime sahip kişilerin vaka yönetimine dahil olmalarına, böylece tüm ilgili, bağımsız, uzman değerlendirme ve hizmetlerin erişilebilir ve koordinasyon içinde olmasına imkân sağlar. Vaka yönetimi, aynı zamanda bu vakalarda statüye ilişkin karar almayı desteklemek üzere hukuki ve diğer konularda uzman görüşü alınmasına olanak sağlayabilir;¹⁴
- Yetkililerin, bireyin iltica veya göç sürecinde yer almayla devam etme ve sistem gereklilikleri doğrultusunda iş birliği yapma kapasitesini artıran dayanıklılığını, güçlü yanlarını, (mevcut ve potansiyel) aile ve topluluk bağlarını belirleyebilmeleri gerekir. Bu konulara, Bölüm C’de daha ayrıntılı bir şekilde değinilmiştir;
- Uygun protokollerin izlenmesi de dâhil olmak üzere verilerin işlenmesiyle ilgili olarak veri koruma kanunlarına her zaman uyulmalıdır.¹⁵

8. Topluluk temelli yerleştirme, açık kabul tesisleri ve idari gözetim alternatiflerine yönlendirme

İdari gözetime son çare olarak başvurulacaksa; öncelikle topluluk temelli yerleştirme ve destek seçenekleri, açık kabul tesisleri ve idari gözetim alternatifleri değerlendirilmelidir. UNHCR, tamamlayıcı tedbirler ve diğer hususları da içeren bir dizi idari gözetim alternatifini belirlemiştir.¹⁶ IDC, vaka veya statüye ilişkin karar alma sürecinde topluluktaki bireyin iltica veya göç sürecinde aktif kalmasını desteklemek adına bir dizi yöntem belirlemiştir.¹⁷ Yerel sağlık hizmeti sağlayıcıları, okullar, hukuki hizmet sağlayıcıları, aile ve çocuk destek kurumları, travma danışmanlığı ve diğer uzmanlık hizmetleri, STK’lar ve dini kuruluşlar dâhil diğer sivil toplum grupları ile iş birliğine dayalı ortaklıklar bu yaklaşımın başarılı olması için hayati önem taşır. Topluluk bağlarına sahip bireylerin, destek ağlarıyla düzenli irtibatla olmaları ve göç statülerinin kısa sürede karara bağlanması için teşvik ve yardım alma ihtimalleri daha yüksektir. Bu konular, Bölüm C’de daha fazla ayrıntılandırılmıştır.

Birçok ülke, belirli hassasiyet etkenlerine sahip bireylerin idari gözetim altına alınmasını, yetkilileri bu bireylere yönelik farklı alternatifler uygulamaya yönlendiren yasa veya politikaları gereği yasaklamış veya sınırlandırmıştır. Bu ülkelerin hassasiyet tanımlamaları farklılık gösterse de söz konusu uygulamalar bu belgede ana hatlarıyla tanımlanan hassasiyet alanlarının birçoğunu içermektedir. UNHCR, belirli hassasiyet kategorilerindeki kişilerin prensipte idari gözetim altına alınmaması gerektiğini ve özgürlüğünden yoksun bırakılan her kişinin hassas durumda ve risk altında olduğunu belirtir.¹⁸ Ayrıca, hassas bir durumda olsun veya olmasın, her kişi için idari gözetim alternatifleri veya topluluk içine yerleştirme seçenekleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Yetkililerin bireyin göç sürecinde dayanıklı ve aktif kalmasını teşvik edecek şekillerde bireyle ilişki kurması ve bireyin barınma, yiyecek, giyecek, sağlık, bakım ve hukuki tavsiye ile temsil gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere erişim ve imkanlara sahip olması önemlidir. Bu konulara, Bölüm C’de ayrıntılı bir şekilde değinilmiştir.

Ülkeye özgü idari gözetim alternatifleri ve topluluk içine yerleştirme seçenekleri çeşitlilik göstermektedir. Araştırma sonucunda hükümetler için idari gözetime alternatifler, açık kabul ve topluluk içerisine yerleştirmeye dair aşağıda sıralanan bir dizi seçenek tespit edilmiştir.¹⁹ Özellikle özel bakım ihtiyacı tespit edilmişse, bireysel vakada tüm yerleştirme seçenekleri uygun olarak değerlendirilmelidir.

- Özel barınma ve kiralık konut
- Birinci dereceden aile fertleri, arkadaşlar veya akrabalar ile birlikte yaşama
- Ev sahibi topluluk üyeleriyle birlikte yaşama
- Devletin finanse ettiği konutlar
- Yardım kuruluşlarının finanse ettiği özel konutlar
- Sığınmacılar için açık kabul merkezleri
- Mülteci statüsü tanınmış kişiler için açık merkezler
- İnsani yardım kapsamında işletilen barınaklar
- Refakatsiz veya ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar, aile içi şiddet mağdurları, insan ticareti mağdurları gibi ortak bir hassasiyet faktörüne sahip gruplar için barınaklar. Evsizler için barınak sağlanması acil durumlarda bir seçenek olabilir
- Koruyucu aileler veya evler
- Ülkeden ayrılmaya hazırlanan göçmenlere ve sığınmacılara yönelik merkezler

9. Hassasiyet taraması yapmaya yönelik eğitim ve kapasite geliştirme

Hassasiyet durumlarına yönelik taramanın etkili olması, bu sorumluluğa sahip kişilerin nasıl eğitildiği ve desteklendiği de dâhil olmak üzere birçok etkene bağlıdır. Eğitim, yetkililerin hassasiyetin niteliğini ve ciddiyetini net bir şekilde anlamalarına yardımcı olacaktır. Eğitim ayrıca gerçekten uzak hassasiyet iddialarının değerlendirilmesinde yetkililere yardımcı olacaktır. Tarama, değerlendirme konusunda uzmanlık gerektirmese de aşağıda belirtilen yetkinlikler bir rehber niteliğinde sunulmuştur.

Gereken yetkinlikler

Değer ve yaklaşımlar	<ul style="list-style-type: none"> • Kişinin durumunun ayrıntılarına özellikle dikkat etmek • Tarama ve değerlendirmede kanıtı dayalı bir yaklaşım benimsemek • Kültür, yaş ve toplumsal cinsiyet etkenlerinin dikkate alınması dâhil olmak üzere saygılı ve sağlıklı olmak, empati göstermek • Uygun hallerde tavsiye istemek • “Zarar vermeme” ilkesine uymak- bireyi tehlikeye atabilecek eylemlerden kaçınmak
Temel bilgiler	<ul style="list-style-type: none"> • Zorunlu ve karma göç, küresel eğilimler ve yerel ülke deneyimi • Uluslararası insan hakları ve mülteci hukuku çerçeveleri • Ulusal iltica ve göç yönetim sistemi • Uzun süreli ve belirsiz idari gözetim ile iltica veya göç usullerinin olumsuz etkileri • Bakım yükümlülüğü, bilgilendirilmiş onam ve çocuğun yüksek yararı ilkeleri ve bunların uygulanması • Hassasiyet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi spesifik durumlara ait özellikler • Bir kişinin durumuyla ilgili bilgi paylaşma ve açık olma kapasitesini etkileyen faktörler ve bunların mülahakat üzerindeki etkisi • İnsanların hassasiyet durumlarını ve kişisel bilgilerini otorite sahibi kişilere açıklamaktan korkmalarına neden olan faktörler (örneğin partneri yanında olan risk altındaki bir kadın, bakım veren yanında olan bakım ihtiyacı olan kişi veya bir kişinin kendisini mülteci statüsü haricinde bırakacak bir aktiviteye karşı potansiyeli) • İnsanların zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olan, güvenliklerini artıran, iyileşmelerini destekleyen ve umudu yitirmemelerini sağlayan güçlü yönler ve başa çıkma stratejileri • Yerelde mevcut sosyal hizmet sistemleri ve yerleştirme seçenekleri

Beceriler	<ul style="list-style-type: none"> ● Yeni varmış, karmaşık ihtiyaçlara aynı zamanda farklı kültürel ve dil geçmişlerine sahip insanlarla etkili bir şekilde çalışma kapasitesi ● Hassasiyet taramasının amacını açıklayabilme ve mahremiyet ile gizliliği koruyabilme kapasitesi ● Güven tesis eden, güvenilir bilgi elde eden ve kültürlerarası bağlamda hassasiyeti açıklayan ve de beklentileri yöneten iletişim ve mülakat stratejileri ● Güçlü yönlerin yanı sıra hassasiyet faktörlerini de (sorgulama, gözlem ve mevcut raporları gözden geçirme yoluyla) belirleme kapasitesi ● Travmanın etkisini tespit etme ve değerlendirme kapasitesinin yanı sıra kendisinde ve başkalarındaki dolaylı travmayı saptayarak bununla baş etme yeteneği ● Acil, orta ve uzun vadeli destek ihtiyaçlarını tanıma ve tanımlama kapasitesi ● Uygun takip değerlendirmesi ve müdahalenin gerçekleştirilmesini sağlamaya yönelik stratejiler ● Kişisel geçmişin ve arka planın görüşmeyi etkileyebileceğinin farkında olunması
-----------	--

10. Hassasiyeti ele almaya yönelik hizmetlerin erişilebilirliği

Hassasiyete müdahale ederken değerlendirme ve yönlendirme için sosyal hizmetlerin ve kaynakların ölçeğinin ve kapasitesinin ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiği kabul edilmektedir. Genel itibarıyla, varış ülkesinde iltica veya göç usulüne tabi olan ve ciddi bir hassasiyete sahip kişilerin o ülke vatandaşlarıyla benzer hizmetlere ve desteğe erişebilmeleri gerekmektedir. Ayrıca ilgili ulusal, uluslararası, hükümet ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğine dayalı ortaklıklar, hizmetlerdeki açıkların azaltılmasına katkıda bulunabilir. Bu bağlamda ülkeye özgü kaynağa bir örnek olarak, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Zambiya, *Kılavuz İlkeler: Zambiya'da Bulunan Hassas Durumdaki Göçmenler İçin Koruma Desteği ve bununla ilişkili Eğitim Kılavuzu (Kolaylaştırıcılara Yönelik Kılavuz) ve Ulusal Sevk Mekanizması (NRM)*²⁰ verilebilir.

BÖLÜM B: HASSASİYET İNCELEME ARACI

1. Giriş

Buraya kadar mevcut aracın amacını incelenmiştir, bundan sonraki adım, ana hatlarıyla açıklanan alanların yardımcıyla hassasiyet durumlarını tespit etmek olacaktır. Hassasiyet alanlarının her biri birkaç özet yorumla birlikte verilmiştir. Bu alanı "cevaplanacak ve sorulacak sorular" başlıklı kutu içinde bir bölüm takip eder. Cevaplanacak sorular mülakatı yapan kişiye yönelik, potansiyel hassasiyet etkenlerini araştırırken ona rehberlik eden sorulardır. Mülakata alınan kişiye sorulacak diğer önerilen sorularla birlikte zarar riskinin netleştirilmesine yardımcı olur. Bunu, kişinin hâlihazırda bir hizmet sağlayıcı ile bağlantısı olup olmadığına not edileceği kutu içinde bir bölüm takip eder. Ardından, mülakatı yapan kişinin, tespit edilen herhangi bir zarar görme riskini kısaca tanımlaması için kutu içinde bir bölüm daha yer alır. Ayrıca mülakatı yapan kişinin önceki alanlarda gözden kaçan hassasiyet etkenlerini tespit etme imkânı vardır. Bölüm B: 9'da tespit edilen hassasiyet durumları özetlenmektedir.

1.1 Müdahale derecelendirmesi

Bölüm B:10, aşağıda açıklandığı gibi, mülakatı yapan kişinin tespit edilen hassasiyete uygun bir müdahale seviyesi önermesine yardımcı olur. Yerleştirme ve destek seçenekleriyle ilgili daha geniş karar verme süreci ve takip eylemleri ise Bölüm C'nin odağını oluşturmaktadır.

Düşük	Hâlihazırda anlamlı bir hassasiyet etkeni tespit edilmemiştir. Bireyin zarar görme riski düşük olup mevcut dayanıklılık etkenleriyle yönetilebilir görünmektedir.
Orta	Önleyici destek tedbirleri alınmadığı takdirde anlamlı bir hassasiyet durumu ortaya çıkabilir. Hassasiyet durumunun düzenli aralıklarla izlenmesi önerilir.
Yüksek	Anlamlı bir hassasiyet olduğu açıkça görülmektedir. Takip değerlendirmesi yapılması ve bir Bakım Planı geliştirilmesi önerilir. Mülakatı yapan kişinin tanımlanmış zarar riski ve acil destek ihtiyacına ilişkin tespitine başvurulmalıdır.

2. Mülakat detayları (Kurumunuzun Başvuru Sahibi Mülakat Formu Ön Sayfasına bakınız)

Kimlik numarası:		
İsim(ler)	Soyisim(leri)	
Doğum Tarihi	Yaş (yıl olarak)	Doğum tarihi tahmini mi? Evet / Hayır
Doğduğu ülke:	Doğum yeri:	
Menşe ülkede son ikametgâh:	Dil:	
Etnik köken:	Vatandaşlık:	
Kimlik belgesi/belgeleri:		
Mülakata ilişkin bilgilendirilmiş onam ayrıntıları: (Kuruluşunuzun Onam Formuna bakınız)		
Bireyin mülakata katılma kapasitesini sınırlayan etkenler ve mülakat esnasında bireyin bakım veren ve/veya yasal temsilcisinin bulunması:		

3. Tüm yeni gelen kişiler için girişte veya ilk temasta ön tarama

Yeni gelen bir kişiyle (veya bir süredir ülkede bulunması muhtemel bir kişiyle) ilk kez görüşen görevliler, bireye mülakatin amacını ve mülakat sürecini açıklamalıdır. Girişte veya ilk temasta ön tarama esnasında sorulacak birkaç temel soruyla, resmî koruma ihtiyacı olan ve sığınmacı olarak kabul edilmesi gereken kişiler ile acil yardım ihtiyacı olabilecek kişiler belirlenebilir:

- “Menşe ülkenizden ayrılmanıza neden olan deneyiminizden bahseder misiniz?”
- “Bu ülkeye ne zaman geldiniz? Nasıl geldiniz? Yolculuğunuz sırasında herhangi bir zorluk yaşadınız mı?”
- “Bu ülkeye varmadan önce başka ülkelerde zaman geçirdiniz mi? Yolculuğunuz sırasında başka bir ülkede idari gözetim altında tutulduunuz mu? Başka bir ülkede mülteci statüsü başvurusu yaptınız mı veya size mülteci statüsü tanındı mı?”
- “Beraber yolculuk ettiğiniz bir kişi var mı, eğer varsa sizinle ilişkisi nedir?”
- “Bu ülkede size yardım edebilecek aile üyeleriniz, arkadaşlarınız ya da diğer kişiler var mı?”
- “Acil yardım gerektiren herhangi bir tıbbi veya başka ihtiyacınız var mı?”
- “Geri dönüş yapmanız halinde, başınıza ne geleceğini düşünüyorsunuz? Neden böyle düşünüyorsunuz? Korkuyor musunuz? Korkuyorsanız, hangi nedenden/nedenlerden ötürü korkuyorsunuz? Kendi ülkenize dönmenizin önünde uygulamaya ilişkin veya maddi engeller var mı?”
- “Herhangi bir sorunuz var mı?”

4. Çocuk

Alan	Yaş	İşaretleyin
Refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş çocuk		
Ebeveyni/Ebeveynleri, diğer aile fertleri veya vasileri tarafından refakat edilen çocuk		

4.1 Arka plan:

Çocuklar daha yüksek ihmal, istismar ve sömürü riski altında olup şiddet eylemlerine tanık olmuş veya bu eylemlere bizzat maruz kalmış olabilirler. Refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş çocuklar çok ciddi zarar görme riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, özellikle sözleşmenin çocuğun yüksek yararına ilişkin 3. Maddesi ve mülteci çocukların özel korunma gereksinimlerine ilişkin 22. Maddesi, yetkililerin sahip olduğu bir dizi sorumluluğu ana hatlarıyla belirlemiştir. İltica veya başka bir göç usulüne tabi olsun ya da olmasın, çocuğun yüksek yararı, onları etkileyen tüm kararlarda göz önünde bulundurulmuş temel husus olmalıdır.

BM Çocuk Hakları Komitesi, bir çocuğun kendisinin veya ebeveynlerinin mülteci statüsü nedeniyle idari gözetim altına alınmasının çocuk hakları ihlali oluşturduğunu ve her zaman çocuğun yüksek yararı ilkesine aykırı olduğunu açıkça belirtmiştir.²¹ Refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş çocuklar da dâhil olmak üzere²² hiçbir çocuk idari gözetim altına alınmamalıdır.²³ İnsan ticareti mağduru çocuklar polis tarafından gözetimine alınmamalı, zorla katıldıkları yasa dışı faaliyetlerden dolayı cezaya tabi tutulmamalıdır.²⁴ Sonuç olarak, çocuklar her zaman kendileri için en uygun topluluk içine yerleştirme ve bakım düzenlemelerine yönlendirilmelidir. Bu durum, en azından var olan şüphe giderilinceye kadar yaşlı belli olmayan refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş çocuklar için de geçerlidir. Çocuklar konusunda gereklilikleri belirleyen pek çok uluslararası referans ve kaynak mevcuttur.²⁵

Hassasiyet etkenleri doğumdan ergenliğe değişiklik gösterir ve çocuk koruma programlarından yetişkinliğe geçiş süreci, devam eden her türlü hassasiyet durumunu dikkate alınmalıdır. Aşağıda yer alan çocuğun refahı kontrol listesi (cevaplanacak ve sorulacak sorular), zarar görme riskini belirlemeye yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Daha kapsamlı bir değerlendirme, gelişimsel gecikmeleri kontrol etmek için belirli yaş gruplarındaki gelişimsel kilometre taşlarını da içerebilir. Ülke koşullarına bağlı olarak, çocuk sağlığı ve refahına yönelik yerel kurumlar tavsiye, destek ve ilgili politika direktifleri sunabilmelidir.

4.2 Cevaplanacak ve sorulacak sorular



Ebeveynlerden, aileden ve vasilerden ayrı düşünme

- Çocuk ebeveyn veya birincil bakım vereninden ayrı düşmüş durumda mı?
- Çocuğün ebeveynleri ya da birincil bakım vereni nerede? Varış ülkesinde ise, yeniden bir araya gelmelerine herhangi bir engel var mı?
- Çocuk kiminle yolculuk yapıyor ve kendisini onların yanında güvende hissediyor mu?
- Hangi tür vesayet/hukuki temsil ve bakım düzenlemelerinin yapılması gerekiyor?
- Aile bağlarının yeniden tesisi için nasıl bir yardım gerekiyor ve bu yardıma nasıl erişilebilir?
- Refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş çocuğa sorun: *“Bana ebeveynlerinden ve diğer aile fertlerinden bahseder misin? Şu anda hayatının en iyi/en zor yönleri nelerdir? Ne tür bir destek alıyorsun/desteğe ihtiyacın var?”*

Sağlık ve güvenlik

- Çocukta herhangi bir hastalığa, ihmale veya yaralanmaya işaret eden fiziksel bir belirti var mı?
- Çocuk kendine zarar veriyor mu, aşırı bir şekilde korku ve sıkıntı içinde mi, kaçma isteği veya tehlikeli davranışlar sergiliyor mu?
- Çocuğün temel ihtiyaçları karşılanıyor mu? Örneğin, çocuk yeterli besleniyor mu, giysileri yeterli mi, duygusal sıcaklık, dinlenme, güvenli uyku düzeni gibi ihtiyaçları karşılanıyor mu?
- Çocuğün diş, göz ve işitme hizmetleri de dâhil olmak üzere tüm temel sağlık hizmetlerine erişimi var mı? Aile/çocuk hangi sağlık profesyonelleri ile görüştü ve hangi sağlık sorunları tespit edildi; yazılan reçeteler, gerekli tedaviler ve takip randevuları neler? Çocuğün aşı takvimi düzenli bir şekilde takip ediliyor mu?
- Çocuğün sağlığı ve refahı hakkında rapor veren diğer hizmet sağlayıcıları veya okullar var mı?
- Aile/genç birey gerektiğinde acil hizmetlere (polis, ambulans, yardım hatları) nasıl ulaşılacağını biliyor mu?
- Genç birey, üreme sağlığı, cinsellik ve ilişkiler dâhil olmak üzere sağlığı ve gelişimi ile ilgili profesyonel desteklere ulaşmış olarak nasıl erişeceğini biliyor mu?
- Çocuk veya genç birey güvenlikleriyle ilgili endişe belirtti mi (ve bunları gizli olarak açıklama fırsatı bulabildi mi)?
- Özel ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda çocuğün barındığı yer ve yakın sosyal çevresi güvenli ve uygun mu?

Eğitim

- Çocuğün eğitimi ne ölçüde kesintiye uğramış veya ihmal edilmiş, bu durum nasıl düzeltilebilir? Çocuk kendisine uygun seviyedeki sınıfa kayıtlı mı, okula gidiyor mu?

Ebeveynlik ve bakım verme

- Ailenin/birincil bakım verenin/bakım verenlerin güvende olduğunu, çocuklarının sağlık ve refahını sağlayabilecek durumda olduğunu doğrulayabilir misiniz?
- Çocuk uygun gözetim altında mı, bu gözetimi kim sağlıyor?
- Çocuk, kendi yaş grubunun gelişimsel kilometre taşlarına uygun bir gelişim gösteriyor mu?
- Birincil bakım verene sorun: *“Çocuğunuzla ilgili en çok neyi seviyorsunuz? En fazla zorlandığınız konu nedir? Ailece ne yapmaktan hoşlanırsınız? Çocuğunuzun yaptığı ve sizi endişelendiren herhangi bir şey var mı? Çocuğunuzla geçirdiğiniz sıradan bir günü anlatır mısınız? Günün en iyi/en zor kısmı nedir? Kendinizi stresli hissettiğinizde ne yaparsınız ve sizi kim destekler? Çocuğunuzun ihtiyaçlarını karşılamaz için ne tür destekler size yardımcı olur?”*
- Birincil bakım veren, çocuklarının güvenliğini sağlama kapasitesini etkileyen bir sorun (aile içi şiddet, uyuşturucu ve alkol sorunları, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon veya diğer ruh sağlığı problemleri gibi) yaşıyor mu? Bu durum çocuğu nasıl etkiliyor? Hangi uzman ya da ek destekler gerekli olabilir?
- Hane reisi sorumluluğu çocuğün üzerinde mi?

4.3 Refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş bir çocuğun atanmış bir yasal vasisi varsa, veya çocuk ya da aile bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

4.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

5. Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim

Alan	İşaretleyin
Hamile kadın veya kız çocuğu veya emziren anne	
(Bakmakla yükümlü olunan çocuğun, yaşlı kişinin veya engelli kişinin) tek veya birincil bakım vereni/bakım verenleri	
Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet riski altındaki kadın veya aile içi şiddet, sömürü ya da istismara maruz kalan yetişkin veya çocuk	
Cinsel yönelimi ve/veya toplumsal cinsiyet kimliği (LGBTI: lezbiyen, gay, biseksüel, trans, interseks bireyler) nedeniyle şiddet riski altında olan kişi	

5.1 Hamile kadın veya kız çocuğu veya emziren anne

5.1.1 Arka plan:

Hamile kadın ve kız çocukları ile emziren anneler idari gözetim altına alınmamalı ve onların koşullarına uygun alternatif bakım düzenlemeleri düşünülmelidir.²⁶ Güvenliklerinin sağlanması ve doğum öncesi ve sonrası sağlık hizmetlerine zamanında erişmeleri esastır. Hamileliğin sonlandırılmasının söz konusu olduğu ve refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş hamile bir kız çocuğunun dâhil olduğu tüm vakalarda, uzman üreme sağlığı danışmanlığı ve tıbbi destek gerekebilir.

5.1.2 Cevaplanacak sorular



Kadının ne kadar süredir hamile olduğunu, hamile kalma konusunda nasıl hissettiğini ve nasıl bir destek istediğini belirleyin. Mevcut yaşam koşulları, öz bakımını, doğum ve doğum sonrası bakım hazırlıklarını nasıl etkiliyor? Yeterli besine erişimi var mı?

5.1.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

5.1.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

5.2 (Bakmakla yükümlü olunan çocuğun, yaşlı kişinin veya engelli kişinin) tek veya birincil bakım veren/bakım verenleri

5.2.1 Arka plan:

En hassas durumdaki kişilerin tek veya birincil bakım verenlerinin desteklenmesi ve aile birliğinin korunması kritik öneme sahiptir

5.2.2 Cevaplanacak ve sorulacak sorular



Tek veya birincil bakım verenle/bakım verenlerle mülakat yaparken aşağıdaki hususları göz önünde bulundurun:

- Tek veya birincil bakım verenin/bakım verenlerin güvende olduğunu ve bakmakla yükümlü oldukları kişilerin sağlık ve refahını sağlayabileceğini doğrulayabilir misiniz?
- Birincil bakım verene şunları sorun: *“Bakmakla yükümlü olduğunuz kişiyle ilgili en çok neyi seviyorsunuz? Karşılaştığınız zorlukların bazıları nelerdir? Ailece neler yapmaktan hoşlanırsınız? Bakmakla yükümlü olduğunuz kişinin yaptığı ve sizi endişelendiren bir şey var mı? Bakmakla yükümlü olduğunuz kişiyle geçirdiğiniz sıradan bir günü anlatır mısınız? Günün en iyi/en zor kısmı nedir? Stresli olduğunuzda neler yaparsınız? Sizi kim destekler? Sizin ve bakmakla yükümlü olduğunuz kişinin temel ihtiyaçlarını karşılamanız için ne gibi bir desteğe ihtiyacınız var?”*
- Birincil bakım verenin, bakmakla yükümlü olduğu kişinin güvenliğini sağlama kapasitesini etkileyen bir sorunu (aile içi şiddet, uyuşturucu ve alkol sorunları, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon veya diğer ruh sağlığı problemleri gibi) var mı? Bu durum bakmakla yükümlü olunan kişiyi nasıl etkiliyor? Hangi uzman ya da ek destekler gerekli olabilir?

5.2.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

5.2.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

5.3 Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, cinsel şiddet, aile içi şiddet ve istismar

5.3.1 Arka plan

Kadınlar ve kız çocukları, göçmen ve mülteci toplulukları da dâhil olmak üzere, tüm topluluklarda ortak bir sorun olan ayrımcılık, sömürü, şiddet ve tehdit ile karşı karşıya kalabilirler. Bu tür şiddetin hedefi genellikle kadınlar ve kız çocukları olsa da, erkekler ve erkek çocukları da benzer sorunları deneyimleyebilirler. Bu durum, gereksiz bir sıkıntıya mahal vermemek adına yetkin ve hassas sorgulama yapılmasını gerektirir. Bu durumdaki kişilere destek veren yerel kuruluşlar, diğer kuruluşlara müdahale kapasitelerini geliştirmeleri için yardımcı olabilir. Mülakatın kiminle yapılacağı, riskin tespit edilebilirliğini sınırlandırabilir; bunun farkında olmak önemlidir. Mülakata ayrı ayrı alınsalar dahi, kadınlar ve kız çocukları; bir erkek, özellikle de bir otorite figürü tarafından sorgulandıklarında, şiddet deneyimlerini açıklama konusunda kendilerini rahat hissetmeyebilirler. Bu durumda, mülakatın aynı cinsiyetten bir kişiyle yapılması imkânı sunulmalıdır. Deneyimlerini paylaşmayı istememe durumu, aile içi şiddete, istismara veya sömürüye maruz kalan erkekler ve erkek çocuklar için de geçerlidir. Aynı cinsiyetten biri tarafından istismara uğramışlarsa bazı erkekler ve erkek çocukları, bir kadınla görüşme yapmayı tercih edebilir.

5.3.2 İstem ve sorular



Aile içi veya ev içi şiddet göstergelerinin var olduğu bir bağlamda, sorulara cevap alınmasını ve kişinin durumunu açıklamasını hızlandırmak için kullanılabilir Duluth Modeli Şiddet Döngüsü gibi çeşitli araçlar mevcuttur.²⁷ Mülteci bağlamında başka bir örnek, UNHCR Yüksek Risk Tespit Alıcının "risk altındaki kadınlar ve kız çocukları" başlıklı bölümüdür.²⁸ Sistemik cinsel şiddet ve sömürü birçok bağlamda gerçekleşebilir. Acil öncelik, güvenliğin sağlanmasıdır.

Kadınlar ve kız çocuklarına yönelik gözlemlenebilir saldırı, istismar ve yaralama kanıtları ve travma işaretlerine dikkat edin. Erkekler ve erkek çocukları da bu tür bir şiddetin hedefi olabilir. (Travma göstergelerine ilişkin sorular için, işkence ve travma ile ilgili Bölüm B: 7.2'ye bakınız.) Şunları sorun: "Siz veya bir aile ferdiniz, yaşamınıza dair tehdit edildiniz mi veya korkutuldunuz mu? Birlikte yaşadığınız, güvende olmayan kadınlar ve kız çocukları var mı? Kendinizi güvende hissediyor musunuz? Tehdit veya fiziksel veya cinsel şiddete tanık oldunuz mu veya bunları doğrudan yaşadınız mı?"

5.3.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

5.3.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

5.4 Cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği

5.4.1 Arka plan:

Bir kişiyi cinsel yönelimi veya toplumsal cinsiyet kimliği nedeniyle hedef alan şiddet ve şiddet tehditleri, bir koruma talebiyle bağlantısı olabileceği gibi potansiyel olarak bir mülteci koruma veya tamamlayıcı koruma talebinin temeli de olabilir. Cinsel yönelim veya toplumsal cinsiyet kimliği temelli zulüm, Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme hükümleri uyarınca, koruma sağlama gerekçeleri arasındadır.²⁹ BM İşkence Özel Raporörü, cinsel azınlıkların üyelerinin orantısız bir şekilde işkenceye maruz kaldığını ve özellikle LGBTİ bireylerin göçmenlerin bulunduğu idari gözetim merkezlerinde iki kat daha fazla risk altında olduğunu belirtmiştir. İdari gözetim altındaki erkeklikten kadınlığa geçen trans bireyler ve genç eşcinsel erkekler özellikle fiziksel ve cinsel istismarın hedefi olabirler.³⁰

LGBTİ kimliği ve buna bağlı zarar görme riski gözlemlenebilir olsa da bu çoğu zaman gizlenmektedir. "Eşcinsel olduğunu kendi isteğiyle beyan etmenin" yasal, ekonomik, sosyal, ailevi ve kişisel etkileri çok ağır olduğundan pek çok kişi için açık bir şekilde LGBTİ olmak güvenli değildir. Kişinin durumunu açıklaması ve desteğe erişiminin önündeki engellerin azaltılması için (a) LGBTİ bireylerin kendilerini güvende hissetmeleri ve karşılarındakine güven duymaları ve (b) yetkililerin ve hizmet sağlayıcıların kültürel açıdan yetkin ve LGBTİ bireyler ile ailelerini açıkça destekleyen bir yaklaşıma sahip olmaları gerekir. Bu konulara etkili bir şekilde müdahale edebilmek için diğer aktörlere danışmanlık, eğitim ve destek sunabilecek pek çok kuruluş vardır.³¹ İdari gözetim yerleri, LGBTİ bireyler açısından özellikle risk içeren alanlardır ve bu kişilerin güvenliklerinin ve gerekli sağlık hizmetlerine erişimlerinin garanti edilemediği durumlarda alternatif düzenlemeler araştırılmalıdır.³²

5.4.2 İstem ve sorular



Varsayımlardan kaçınmak ve kapsayıcı bir dil kullanmak önemlidir. Toplumsal cinsiyete dayalı olmayan terimler kullanın, örneğin "Evli misiniz?" yerine "Bir ilişkiniz var mı?" ve "Karmanız adı nedir?" yerine "Partnerinizin adı nedir?" şeklinde sorular yöneltin. Bazı durumlarda şu soruları sormak yararlı olabilir: "Cinsel azınlığa mensup veya LGBTİ kimliğine sahip kişiler tehlike riski altında olabilir. Böyle bir durum sizi veya ailenizin bir ferdi etkiliyor mu?" Bu noktada, kişi kimliğini açıkladığı takdirde destekleyici bir cevap verilmesi önemlidir; devamında şöyle sorabilirsiniz: "Ne olursa kendinizi güvende hissedersiniz ve ne tür bir desteğe ihtiyacınız var?"

5.4.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

5.4.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

6. Sağlık ve refah endişeleri

Alan	İşaretleyin
Fiziksel sağlık	
Ruhsal sağlık	
İntihar riski	
Engellilik	
Yaşlı kişiler	
Madde bağımlılığı	
Yoksulluk	

6.1 Fiziksel ve ruhsal sağlığa ilişkin endişeler

6.1.1 Arka plan:

Sağlık durumunun düzenli takibi gibi göçmen veya mülteci sağlığı konusunda uzman profesyoneller tarafından yapılan zamanında, kapsamlı ve bütünsel bir sağlık değerlendirmesi de esastır.

6.1.2 Cevaplanacak ve sorulacak sorular (ayrıca Sağlık ve Güvenlik başlığı altında Bölüm B: 4.2'ye bakınız)



Şunları sorun: “Sizin veya herhangi bir aile ferdinizin, herhangi bir yaralanma, hastalık, ruh sağlığı veya herhangi bir tıbbi durumu var mı? Son aylarda herhangi bir nedenle hastaneye yatırıldınız mı? Bu sorun için hangi ilacı, tedaviyi veya bakımı aldınız? Bu sorun kendinize/ailenize bakma kapasitenizi nasıl etkiliyor? Ülkenizde ve yolculuğunuz sırasındaki koşullar sizi nasıl etkiledi? Ne tür bir desteğe ihtiyacınız var? İhtiyaç duyduğunuz sağlık hizmetine gerektiğinde erişebiliyor musunuz?”

Ruhsal sağlık sorunlarının kapsamı geniş olmakla beraber asgari düzeyde şunları içermektedir: depresyon, kaygı bozukluğu, psikoz ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB). Ayrıca, psikososyal engellilik durumu da dikkate alınmalıdır.³³ Tanı koymaya yardımcı olabilecek araçlardan bir tanesi Amerikan Psikiyatri Birliği'nin “Majör akıl sağlığı bozukluklarının uyarı niteliğindeki belirtileri adlı aracıdır.”³⁴ Semptomlar ve göstergeler kişiye özgü olmayıp yoğunluğu da artış eğilimindedir. Ruhsal hastalığa bağlı damgalamanın yaygınlığını ve etkisini göz önünde bulundurun. Eğer ruhsal veya fiziksel sağlık sorunları tespit edilirse, tüm ilgili sevk, değerlendirme, tedavi ve bakım işlemlerinin etkin bir şekilde yapılmasını ve bireyin yerleştirilme koşullarının bu sağlık hizmetinin sağlanabilmesi için tamamen elverişli olmasını temin etmek önemlidir.

Travma göstergelerine yönelik sorular için, işkence ve travma ile ilgili olan Bölüm B: 7.2'ye bakınız. Travmanın etkilerini belirlemek ve değerlendirmek için kapasite geliştirmek esastır

6.1.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

6.1.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

6.2 İntihar riski

6.2.1 Arka plan:

Kendine zarar verme ile intiharı birbirinden ayırmak faydalı olacaktır.³⁵ Bu bölümde, intihar riskinin taranması üzerine odaklanılmıştır. Bu, tehditkâr olmayan, sakin ve özel bir ortamda gerçekleşmelidir. Risk tespiti halinde amirinizi ve/veya bireyin vaka yöneticisini (vaka çalışanını veya birincil bakım veren kişiyi) ilk fırsatta uyarın.

6.2.2 Cevaplanacak ve sorulacak sorular

Genel anlamda intihar riskiyle ilişkilendirilen etkenler aşağıda listelenmiştir:



- Mevcut intihar düşüncesi: belirli plan, araç, zaman ve yer
- İntihar teşebbüsü geçmişi
- Aile/akran intihar geçmişi
- Şiddet geçmişi (şiddete tanık olmak dâhil)
- Mevcut depresif belirtilerin yoğunluğu
- Son zamanlardaki stres etkenleri
- Ruh sağlığı ve madde bağımlılığı sorunları geçmişi
- Mevcut yaşam koşulları ve kendine zarar verme araçlarına erişim
- Davranış ve ruh halinde yakın zamanda yaşanan değişiklikler
- Topluluk/aile/arkadaşlarla birlikte olma yerine yalnızlaşma

İntihar riskiyle ilgili endişeleriniz varsa, şunları sorun: “Anlattığımız durum oldukça ciddi görünüyor. Hiç kendinize zarar vermeyi ya da intihar etmeyi düşündünüz mü?” Uzman ve/veya acil servislere sevk seçeneklerini aklınızda bulundurun. İntihar düşünceleri yoğunlaştığı takdirde, alabileceği takip desteği ve atabileceği adımlar hakkında bireyle açık bir şekilde konuşun.

6.2.3 Kişinin bir hizmet sağlayıcıyla bağlantı içinde olması durumunda ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

6.2.4 Sorgulama, gözlem, açıklama ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini açıklayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

6.3 Engellilik

6.3.1 Arka plan:

Engelli bireylerin, toplumdan soyutlanma, ihmal, cinsel ve duygusal istismar ile insan onuruna yakışmayan muamele görme riski oldukça yüksektir. Çeşitli engeller nedeniyle, engelli bireyler toplum yaşamına katılmaktan genellikle dışlanmakta; savunuculuk ve desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Engellilik geniş kapsamlı bir kategori olmakla birlikte uzun süreli entelektüel, psikososyal, görsel, işitsel ve fiziksel engele sahip bireyleri içerir. Sıklıkla göz ardı edilen öğrenim güçlükleri, bireyin soyutlanmasına ve toplumsal katılımının sınırlanmasına neden olabilir. Fiziksel, ruhsal, entelektüel, psikososyal ve duygusal bozuklukları olan bireyler için idari gözetim alternatifleri düşünülmelidir.³⁶ Yetkililer, birey için engellilik durumu ve gereken bakımı göz önüne alarak, uygun yerleştirmenin yapılmasını ve göç işlemlerinin tüm engelli kişiler için erişilebilir olmasını temin etmelidir. Kimi engel sahibi bireyler kendilerini ilk etapta “engelli” olarak tanımlamadıkları için sorgulama esnasında (aynı zamanda gözlem ve mevcut raporların incelenmesi aşamalarında) bireyin ihtiyaçlarına, ilgili desteğe erişimine ve aile ile topluluk yaşamına katılma kapasitesine odaklanılmaldır.

6.3.2 Cevaplanacak ve sorulacak sorular



Şunları sorun: “Siz veya bir aile ferdiniz iştirme/görme/hareket etme/tüm vücudunu yıkama ve giyinme gibi kişisel bakım/ hatırlama veya odaklanma/iletişim kurma konusunda zorluk yaşıyor musunuz? Bu durum, günlük yaşamınızı ve kendinize/ailenize bakma kapasitenizi nasıl etkiliyor? Ne tür bir bakım ve desteğe ihtiyacınız var? Gerektiğinde yardım ve sağlık hizmetlerine erişebiliyor musunuz?”

6.3.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

6.3.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

6.4 Yaşlı kişiler

6.4.1 Arka plan:

Kırılganlık, kendi başına hareket etmeyi ve desteğe erişimi zorlaştırabilir. Yaşlı kişi kategorisi çoğunlukla yaşa göre (genellikle 65 yaş üstü) tanımlansa da hassasiyet durumu, ülke bağlamı, demografi, yaşam standartları ve ortalama yaşam süresine bağlı olarak değişkenlik gösterir. Burada kritik unsurlar; kişilerin fiziksel ve ruhsal iyi oluş hallerinin yanı sıra hareket halinde olma, giyinme, yemek hazırlama ve yeme, ulaşım, kişisel hijyen ve ilaç takibi gibi günlük işlerini bağımsız bir şekilde yerine getirme kapasiteleridir.³⁷

6.4.2 Cevaplanacak ve sorulacak sorular



Yaşlı bireylerle ilgili mülakat yaparken şunları göz önünde bulundurun:

- Yaşlı birey ailesinden/birincil bakım verenlerinden ayrı mı düşmüş? Eğer öyleyse, aile bağlarını yeniden tesis etmek için ne tür bir yardım gerekiyor?
- Yaşlı bireyde herhangi bir hastalık, ihmal, yaralanma, sıkıntı veya bilişsel bozukluğa dair fiziksel belirtiler var mı?
- Yaşlı bireyin güvende olup olmadığını, daha önce belirtilen günlük görevleri yerine getirmek için gereken desteğe sahip olup olmadığını (veya bunları bağımsız olarak yapabilecek durumda olup olmadığını) doğrulayabilir misiniz? Şunları sorun: Daha yaşlı aile fertleriniz günlük işlerinde zorluk yaşıyor mu? Bu işlere yardımcı olmak için nasıl bir desteğe ihtiyacınız var?" Tercihen, bu soruları doğrudan yaşlı bireye sorun.
- Kişinin barınma koşulları herhangi bir özel ihtiyacı düşüldüğünde uygun mudur?

6.4.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, aşağıdaki bilgileri not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

6.4.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

6.5 Madde bağımlılığı

6.5.1 Arka plan:

Madde bağımlılığı bir diğer kapsamlı alandır. Bu, depresyon ve anksiyete bozuklukları ile ilişkilendirilebilir. Diğer önemli sağlık problemlerinde olduğu gibi, alkol, uyuşturucu veya diğer madde bağımlılığı, kişinin öz bakımını ve günlük işlevselliğini sınırlandırabilir. Madde bağımlısı olan kişiler genellikle damgalamaya maruz kalacaklarından bu durumu açıklamaktan kaçınırlar.

6.5.2 Cevaplanacak ve sorulacak sorular



Şunları sorun: “Sizin veya herhangi bir aile ferdinizin alkol veya uyuşturucu kullanımıyla ilgili herhangi bir sorunu var mı? Bundan ötürü hiç hastaneye yattınız mı veya tedavi gördünüz mü? Bu durum kendinize/ailenize bakma kapasitenizi nasıl etkiliyor? Ne tür bir desteğe ihtiyacınız var? Gerektiğinde ihtiyaç duyduğunuz desteğe veya sağlık hizmetine erişebiliyor musunuz?”

6.5.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

6.5.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini açıklayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

6.6 Yoksulluk

6.6.1 Arka plan:

Bireyin temel ihtiyaçlarını karşılama imkânı kısıtlı olabilir veya hiç olmayabilir; vatandaşlar için tasarlanmış istihdam veya refah sistemlerinin dışında bırakılabilir. Yoksulluk, göreceli bir hassasiyet durumudur; ancak, temel ihtiyaçları karşılayamamak, evsizlik (güvencesiz ve tehlikeli barınma dâhil), yetersiz beslenme, zayıf fiziksel ve ruhsal durum, toplumdaki soyutlanma, sömürü, istismar ve yüksek riskli davranışlar gibi ciddi zarar görme riskleri doğurabilir. İdari gözetim, yoksulluğa uygun bir müdahale değildir. Temel ihtiyaçları karşılama kapasitesinin yokluğu, bu ihtiyaçların yeterli düzeyde karşılayacak kabul koşulları, topluluk içine yerleştirme ve destek düzenlemeleri ile giderilebilir. Yoksulluk veya yoksulluk tehdidi çocukları, yaşlıları, risk altındaki kadınları veya engelli bireyleri etkilediğinde hassasiyet durumu daha da artar. Bu hassasiyet etkenleri, bireyin göçmenlik şartlarını yerine getirme kapasitesini de zayıflatır.

6.6.2 Cevaplanacak sorular



Bireyin barınma, giyim, gıda, içecek, hukuki tavsiye ve temsil, sağlık ve ilaca erişimin yanı sıra sosyal bağlantı kurma imkanları açısından temel yaşam koşullarına sahip olup olmadığını ve bu koşulları karşılayıp karşılamadığını kontrol edin. Birey, isterse veya mecbur kalırsa ülkeden ayrılmak için gerekli maddi olanağa sahip mi?

6.6.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

6.6.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

7. Koruma İhtiyaçları

Alan	İşaretleyin
Mülteci ve sığınmacı	
İşkence ve travmaya maruz kalan kişi	
Cinsel ya da toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ya da diğer şiddet suçlarına maruz kalan kişi	
İnsan ticareti mağduru	
Vatansız kişi	

7.1 Mülteci ve sığınmacı

7.1.1 Arka plan:

Bu araç, her ne kadar koruma ihtiyaçlarının belirlenmesi sürecine katkı sağlasa da, bir mülteci statüsü talebinin veya başka bir uluslararası koruma biçiminin belirlenmesiyle karıştırılmamalıdır. Geri gönderme riskine ilişkin herhangi bir gösterge varsa bu durum hukuki koruma ihtiyaçlarının bir uzman tarafından belirlenmesini gerektirir.

Mülteci olarak tanınmak isteyen ve mülteci statüsü tanınan kişiler; genellikle yaşamlarını derinden değiştiren çatışmalar, tehlikeler, kayıplar ve korkular deneyimlemiş ve yeni bir çevrede büyük değişikliklerle karşı karşıya kalmış kişilerdir. Koruma talepleri reddedilen ve vardıkları ülkede yasal kalış seçenekleri tükenen sığınmacılar, seyahat belgelerini temin edememeleri ve menşee ülkelerinin geri dönmelerine izin vermemesi durumunda uzun süreli ve belirsiz süreli idari gözetim riskiyle karşı karşıya kalabilir. Güvenlik riski taşıdığı belirlenen mülteciler de uzun süreli ve belirsiz süreli idari gözetimle karşı karşıya kalabilir. (İltica talebinde bulunmak yasa dışı bir eylem olmadığından, hukuki açıdan mültecilerin ve sığınmacıların idari gözetim altına alınmasından kaçınılmalıdır. Bu hakkı kullanan kişilere getirilen kısıtlamaların kanunda öngörülmesi, titizlikle çerçevesinin çizilmesi ve hızlı incelemeye tabi tutulması gerekmektedir.³⁸ Belirsiz idari gözetim keyfi bir uygulamadır ve idari gözetim işleminin azami sınırları kanunla belirlenmelidir.³⁹) Mültecilere genellikle yeni evlerine ve topluluklarına yerleşmeleri için destek sunulmaktadır. Bu bağlamda aracın uygulanabilirliği sınırlı olabilir. Ancak, mültecilerin veya sığınmacıların tamamının yerleşim ve entegrasyon desteğine erişemeyebileceği dikkate alınırsa, bu tarama aracı bu kişilerin gerekli hizmetlere erişimini kolaylaştırabilir.

7.1.2 Cevaplanacak sorular



Sığınmacıların yeni çevrelerine uyum sağlamları ve iltica veya göç sürecine ilişkin anlayışları çoğunlukla belirsizlik ve stres ile nitelendirilir. Sürecin hangi aşamasında olduklarını, durumları hakkındaki farkındalık düzeylerini ve süreçte aktif kalmaları için ne tür desteğe ihtiyaç duyabileceklerini netleştirin.

Birbiryle kesişen hassasiyet etkenleri olabileceğini unutmayın. İdari gözetim altında tutulan kişiler açısından, kişinin sağlık ve refah durumunu sağlığını ve refahını takip edin ve Bölüm B'de özetlenen tüm hassasiyet alanlarını göz önünde bulundurun.

7.1.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile (yasal hizmet sağlayıcı/temsilci dahil) bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

7.1.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

7.2 İşkence ve travmaya maruz kalan kişi

7.2.1 Arka plan

Bu hassasiyet alanı, bağımsız bir uzman değerlendirmesini gerektiren bir alandır. Genellikle cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet dâhil olmak üzere işkence ve/veya şiddetin neden olduğu bedensel yaralanma ve/veya psikolojik travma olarak kategorize edilir. 1984 tarihli Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçük Düşürücü Muamele ve Cezalandırmaya Karşı Sözleşme işkencenin tanımını yapar.⁴⁰ Travma belirtileri arasında hafıza bozukluğu, odaklanma güçlüğü, güven duyamama, kolayca irkilme, aşırı endişeli olma hali ve sakinme eğilimi, kâbus görme ve uyuyamama, baş ağrıları, iştahsızlık ve sindirim sorunları sayılabilir. Ayrıca, maruz kalınan zararın fiziksel belirtileri de olabilir. Göç yolculuğunun kendisi ciddi bir travma deneyimi içerebilir ve idari gözetim bu durumu ağırlaştırabildiği gibi travmayla bağlantılı hastalıkların ve semptomların ortaya çıkmasına yol açabilir.⁴¹ Taramanın amacı bilgilendirilmiş yönlendirme yapmayı kolaylaştırmaktır; gereksiz kaygı ve yeniden travma yaratmaktan kaçınılmalıdır. Önerilen kuruluşlar, bu sorunlara etkili bir müdahalede bulunmaları için diğerlerine tavsiye, eğitim ve destek sağlayabilir.⁴²

7.2.2 Cevaplanacak ve sorulacak sorular



Travmaya ve işkenceye işaret eden gözle görülür belirtiler mevcut mu? Şunu sorun: *"Sizin benzer durumda bulunan kimi bireyler travmaya ve işkenceye maruz kalmıştır. İşkence, bir asker, polis, militan veya hükümet onayı ile hareket eden başka bir kişi tarafından kasıtlı olarak verilen fiziksel veya zihinsel acıdır. Sizin veya bir aile üyenizin başına böyle bir durum geldi mi? İmkân olan hallerde, işkence ve travma izlerinin sonradan ortaya çıkması muhtemel kişilere, sunulabilecek destekler olduğuna dair güvence verin."*

7.2.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

7.2.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

7.3 Cinsel veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddete veya diğer şiddet suçlarına maruz kalmış kişi

7.3.1 Arka plan:

Bu hassasiyet alanı, işkence ve travma profilinin bir parçasını oluşturabilir. Her ne kadar kız çocukları ve kadınlar, silahlı çatışmaya bağlı cinsel şiddete orantısız bir şekilde maruz kalsalar da, erkek çocukları ve yetişkin erkekler de bu tür şiddetin hedefi olabilirler. Sistemik cinsel şiddet, başka birçok bağlamda da gerçekleşebilir. Duyulan utanç, yaşanan deneyimin ve buna bağlı travmanın açıklanmasını zorlaştırabilir. Mülakatın aynı cinsiyetten bir kişi tarafından yapılması önemlidir; ancak aynı cinsiyetten birinin şiddetine maruz kaldığı durumlarda, bazı erkekler, mülakatı bir kadın görevlinin yapması halinde daha rahat hissedeceklerdir.

7.3.2 Cevaplanacak ve sorulacak sorular



Cevaplanacak sorular için işkence ve travmayla ilgili önceki bölüme başvurabilirsiniz. Bunların yanı sıra, şunları sorun: *“Bazen yetişkinler ve gençler fiziksel ve cinsel şiddet veya sömürünün hedefi olabilirler. Siz veya ailenizden herhangi biri bu tür bir şiddete maruz kaldınız mı veya tanık oldunuz mu? Bu olay ne zaman ve nerede gerçekleşti? Bu deneyimin sizi veya aile ferdinizi nasıl etkilediğini kısaca anlatabilir misiniz? Siz veya aile ferdiniz bu şiddetin etkisinden dolayı yardım aldınız mı?”* Mümkün olan her durumda kişiye mevcut destekler konusunda güvence verin.

7.3.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

7.3.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

7.4 İnsan ticareti mağduru

7.4.1 Arka plan:

Bu hassasiyet alanı, bağımsız bir uzman değerlendirmesini gerektiren bir alandır ve bu değerlendirme genellikle uzmanlığa sahip göç çalışanları veya bu amaçla görevlendirilmiş yerel ülke göçmenlik ya da polis birimleri tarafından yapılır. İnsan ticareti, yetişkin ve çocukların seks endüstrisinde ve ev işlerinde (özellikle kadınlar ve kız çocukları), zorla çalıştırılmada (özellikle genç erkekler ve erkek çocukları) ve ayrıca diğer sömürü alanlarında (organların alınması dâhil) köle benzeri koşullarda zorla çalıştırılmalarını kapsar. Taramanın amacı, bilgilendirilmiş yönlendirme yapmayı kolaylaştırmak olup, gereksiz kaygı, yeniden travma veya insan tacirleri ve onlarla bağlantılı kişilerden kaynaklanabilecek bir tehlike yaratmaktan kaçınılmalıdır. Güvenlik, birincil önceliklidir. İnsan ticareti mağdurları, sınırlara insan tacirleriyle birlikte gelebilir, bu nedenle tüm taraflarla ayrı ayrı görüşülmesi esastır. İdari gözetim alternatifleri düşünülmelidir.⁴³ Çocuk yaşta ve zorla evlendirmeler ile insan kaçırılmalar da özel dikkat gösterilmesi gereken ciddi sömürü durumlarıdır.

7.4.2 Cevaplanacak ve sorulacak sorular

Olası insan ticareti mağdurluğu deneyimine ilişkin olarak bir kişiyle mülakat yaparken şunları göz önünde bulundurun:



- Birey, hareketlerini ve iletişimini kontrol ediyor gibi görünen bir kişiye veya kişilere bağımlı durumda mı?
- Birey hareketlerinin kontrol edildiğine veya şiddete ya da şiddet tehdidinde maruz kaldığına dair işaretler gösteriyor mu?
- Kişi, insan taciri olduğundan veya insan ticaretiyle bağlantılı olduğundan şüphelenilen kişilerle birlikte mi yolculuk ediyor ve/veya bu kişiler tarafından kontrol ediliyor mu?

Tespiti kolaylaştıran araçlar arasında UNODC İnsan Ticareti Göstergeleri⁴⁴ ve IOM İnsan Ticareti Mağduru Tarama Mülakat Formu bulunmaktadır.⁴⁵ Şunları sorun: “Kimse sizi isteğiniz dışında herhangi bir sömürü amacıyla aldı mı/tehdit etti mi/herhangi bir şeye zorladı mı veya alıkoymdu mu? Bu kişi veya kişilerle ilgili mevcut durumunuz nedir? Kendinizi güvende hissediyor musunuz? Ne tür bir desteğe ihtiyacınız var?”

7.4.3 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

7.4.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

7.5 Vatansız kişi

7.5.1 Arka plan:

Herhangi bir devlet tarafından vatandaşı olarak tanınmayan bir kişi vatansız olarak kabul edilir. Bir kişi, göç veya mülteci statüsü belirleme süreci boyunca vatansız durumda kalabilir veya aynı anda hem vatansız hem mülteci olabilir. Vatansız kişiler, çoğu zaman kimlik belgelerine sahip olmadıkları veya sınır dışı sürecinde geri dönecekleri veya onların sorumluluğunu üstlenen bir ülke olmadığı için uzun ve belirsiz süreli idari gözetim riskiyle daha sık karşılaşılır. (Belirsiz süreli idari gözetim hukuka aykırıdır ve idari gözetim için azami sınırlar kanunla belirlenmelidir.⁴⁶) Hukuki bir statüden yoksun olmaları bu kişileri dışlanma, ihmal ve sömürü riski altında bırakabilir.

7.5.2 Cevaplanacak sorular



Uzun ve belirsiz süreli idari gözetim riskini ve bunun kişinin sağlık ve iyilik hâli üzerindeki etkisini izleyin ve Bölüm B’de özetlenen tüm hassasiyet alanlarını göz önünde bulundurun. Vatansızlık statüsü belirleme usulüne (mevcut ise) erişimleri olup olmadığını ve bu süreçte aktif kalmaları için ne tür bir desteğe ihtiyaç duyabileceklerini netleştirin.

7.5.3 Kişi hukuki veya başka bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

7.5.4 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini özetle tanımlayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

8. Diğer hassasiyet alanları

8.1 Arka plan

Bu bölüm, görüşmeyi yapan kişiye, önceki alanlarda tespit edilmeyen hassasiyet etkenlerini belirleme fırsatı sunar. Bireyin zarar görme riski doğurabilecek kişisel ve sosyal koşullarına odaklanma imkânı sağlar.

Örnekler:

- Kişi, varış ülkesinde yabancı düşmanlığına bağlı şiddet riski ile karşı karşıya kalmasına neden olacak bir azınlık gruba mensup olabilir; böylesi bir durumda süreç dikkatle yönetilmeli ve gerekli koruyucu tedbirler alınmalıdır.
- Hassasiyet konusundaki tartışmalarda yetişkin erkeklerin ve erkek çocuklarının, çoğunlukla göz ardı edildiği genellikle gözlemlenen bir durumdur, ne var ki onlar da şiddet, kendine zarar verme ve şiddet yanlısı gruplar tarafından silahlı tutulma riskiyle karşılaşabilirler.
- İdari gözetim altında tutulan kişiler için, şu ana kadar vurgulanan hassasiyet etkenlerine ek olarak, kişinin sağlığı ve refahına zarar veren bir durum olan sürekli idari gözetim ile sonuçlanabilen başka hassasiyet etkenleri de olabilir.⁴⁷ Ayrıca, geçmiş idari gözetim deneyimi (göç veya başka sebeplerden ötürü) travma ile ilişkilendirilebilir. İdari gözetim sonrası topluluğa katılan kişiler ciddi ve çok yönlü desteğe ihtiyaç duyabilir.
- Dil bariyeri (özellikle yöreye özgü veya nadir diller için), okuma yazma bilmeme, öğrenme ve eğitim engelleri, sosyal dışlanma, hukuki süreçleri anlayamama ve hukuki tavsiyeye erişimin olmaması, bir kişinin sığınma veya göç sistemlerinde yardım arama ve sürece katılma kapasitesini azaltabilir.
- Doğal afetler insanları giderek daha hassas hale getirmekte, bu da göç sistemleri ve destek seçenekleri bakımından sonuçlar doğuracak göç akışlarına neden olmaktadır. Kendi ülkelerinde erişemedikleri kritik sağlık hizmetlerine yeni geldikleri ülkede ihtiyaç duyan kişiler sağlığa erişim hakkını aramakta, bu da göç sistemleri ve destek seçenekleri bakımından sonuçlar doğurmaktadır.

8.1.1 Kişi bir hizmet sağlayıcı ile bağlantı halindeyse, ayrıntıları not edin:

İsim, kurum, iletişim bilgileri

8.1.2 Sorgulama, gözlem, kişinin durumunu açıklaması ve mevcut raporların incelenmesi sonucunda tespit edilmiş zarar görme riskini açıklayın:

Öncelikli destek ihtiyacını uygun şekilde yorumlayın

9. Tespit edilen hassasiyet durumlarının özeti

Alan		İşaretleyin
Çocuk	Refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş çocuk	
	Ebeveyni/Ebeveynleri, diğer aile fertleri veya vasilerinin eşlik ettiği çocuk	
Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim	Hamile kadın veya kız çocuğu ya da emziren anne	
	(Bakmakla yükümlü olunan çocuğun, yaşlı kişinin veya engelli kişinin) tek veya birincil bakım vereni/bakım verenleri	
	Cinsel ya da toplumsal cinsiyete dayalı şiddet riski altında olan kadın, aile içi şiddet, sömürü ya da istismar gören çocuk ya da yetişkin	
	Cinsel yönelimi ve/veya toplumsal cinsiyet kimliği (LGBTI: lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks bireyler) nedeniyle şiddet riski altında olan kişi	
Sağlık ve refaha ilişkin endişeler	Fiziksel sağlık	
	Ruhsal sağlık	
	İntihar riski	
	Engellilik	
	Yaşlı kişiler	
	Madde bağımlılığı	
	Yoksulluk	
Koruma İhtiyaçları	Göçmen ve Sığınmacı	
	İşkence ve travmaya maruz kalan kişi	
	Cinsel ya da toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ya da diğer şiddet suçlarına maruz kalan kişi	
	İnsan ticareti mağduru	
	Vatansız kişi	
Diğer	Bölüm B: 8'e bakınız	

10. Müdahale derecelendirmesi

Bu bölümde, tanımlanan hassasiyeti ele almak için gereken uygun müdahale düzeyi hakkında karar verme konusu ele alınmaktadır. Yerleştirme ve destek seçenekleriyle ilgili daha geniş karar verme süreci ve takip faaliyetleri, bir sonraki bölüm olan Bölüm C'nin odak noktasıdır.

Düşük	Halihazırda anlamlı bir hassasiyet etkeni tanımlanmamıştır. Bireyin zarar görme riski düşük ve mevcut dayanıklılık etkenleri tarafından yönetilebilir görünmektedir.	
Orta	Önleyici destek önlemleri alınmadığı takdirde anlamlı hassasiyet durumları ortaya çıkabilir. Hassasiyet durumunun düzenli aralıklarla izlenmesi önerilir.	
Yüksek	Anlamlı bir hassasiyet olduğu açıktır. Bir takip değerlendirme yapılması ve Bakım Planı geliştirilmesi önerilir. Mülakatı yapan kişinin zarar görme riskine ilişkin açıklamasına ve acil destek ihtiyacına dair önerilerine başvurulmalıdır.	

BÖLÜM C: BİREYSEL VAKA ETKENLERİ VE YERLEŞTİRME VE DESTEK SEÇENEKLERİNE YÖNLENDİRME

1. Giriş

Bu kısma kadar araç, hassasiyet durumlarının belirlenmesine odaklanmıştır. Sonraki adımlar ise şunlardır:

- Yerleştirme seçeneklerini değerlendirin
- Destek seçeneklerini değerlendirin
- Dayanıklılığı güçlendirme yollarını değerlendirin
- Nihai karar verme ve yönlendirme

Ayrı adımlar olarak sunulsa da bunlar aşağıdakilere odaklanan, birbiriyle ilişkili süreçlerdir:

- Bireyin güçlü yönleri, sosyal destek ve topluluk bağları (mevcut ve potansiyel)
- Sağlık ve iyilik hâlini istikrarsızlaştırma riski taşıyan hassasiyet ve stres etkenlerini yönetmek için bireyselleştirilmiş planlama
- Destek hizmeti sağlayıcılarının bireyle etkileşiminin kalitesi
- Yetkililerin ve karar vericilerin bireyle etkileşiminin kalitesi
- Bireyin statü belirleme, iltica veya göç prosedüründe bulunduğu aşama ve karar verinceye kadar beklenmesi gereken süre
- Bireyin resmî gerekliliklere uyması veya uymaması
- En uygun yerleştirme ve destek seçeneklerine yönlendirme

Her bir adım için birkaç özet arka plan yorumu yazılır. Bunu, karar alıcıya yönelik cevaplanacak soruları içeren kutu içinde bir bölüm takip eder. Ardından, karar alıcının tavsiyelerini yazması için bir diğer kutu içinde bölüm yer alır. Bölüm C, sürecin tamamına genel bir bakış sağlamayı amaçlayan kavramsal bir çerçeveye ile sona erer.

Genel anlamda hükümetler, destek sistemlerini güçlendirmek ve endişeleri azaltmak için topluluk bağlamında yatırım yapabilir. Bölüm A: 8'de belirtildiği gibi bu yatırım stratejik planlamayı ve sivil toplumla ortaklıkları kapsar. Hükümet ve hükümet dışı uzman hizmet sağlayıcılar, STK'lar ve sivil toplum gruplarının birikmiş deneyimi ve profesyonelliği yararlanılabilecek ve daha da geliştirilebilecek önemli bir güçtür.

Ayrıca daha önce belirtildiği gibi, göç usullerinin adil ve zamanında yürütülmesi hedeflenmeli nihai sonuç ne olursa olsun, bireye süreç boyunca güvenlik ve destek sunma noktasında güvence verilmelidir. Süreç kalıcı vize verilmesiyle sonuçlanırsa, sağlanacak yardım bireyin yeni topluluğuna yerleşme ve katılım kapasitesini güçlendirecektir. Eğer süreç geri dönüşle sonuçlanırsa, mevcut seçenekler ve yardımlar hakkında yapılacak bilgilendirme, onurlu bir gönüllü gidişi destekleyecektir. Gönüllü geri dönüş programları, erişim, danışmanlık, transit ve yeniden entegrasyon desteği sağlanmasını içerebilir.

2. Birinci adım: Özgürlük karinesi ve en az kısıtlayıcı önlemlerle başlayarak yerleştirme seçeneklerini değerlendirin

Her vakada, özgürlük karinesi ve en az kısıtlayıcı önlemlerle başlayan yerleştirme seçeneklerini değerlendirmek önemlidir. Tercih edilen yaklaşım, bireyin topluluk içinde, özel konutta veya destek sağlanan bir sığınma evinde bağımsız olarak yaşamasıdır. Hassas durumda olanlar için özel bakım ve destek ihtiyaçlarına uygun yerleştirme gerekebilir. Karar alıcılar ayrıca bireyin topluluk içerisinde yaşaması için gereken belgeleri sağlamalıdır. Bölüm A: 8'de belirtildiği gibi, araştırmalar sonucunda hükümetler için topluluk temelli yerleştirme, açık kabul tesisleri ve idari gözetime alternatifler konusunda bir dizi olasılık belirlenmiştir ve Bölüm B: 4.1'de vurgulandığı gibi, çocuklar her zaman en uygun topluluk içine yerleştirme ve bakım düzenlemelerine yönlendirilmelidir. Pratik rehberlik ve uygulama örnekleri sağlayan çok sayıda önemli referans ve kaynak bulunmaktadır.⁴⁸ İdari gözetim, yalnızca istisnai hallerde değerlendirilmelidir ve alınacak bir idari gözetim kararının gereklilik, makullük ve orantılılık şartlarını taşıdığı açıkça gösterilmelidir.

2.1 Cevaplanacak sorular



- Kanunda, politikada ve uygulamada hangi topluluk temelli yerleştirme, açık kabul tesisleri ve idari gözetim alternatifleri mevcuttur?
- Mevcut yaşam durumu bireyin sağlık ve refahını nasıl etkilemektedir; önerilen yerleştirme seçeneğinin bu durumu nasıl etkilemesi beklenmektedir?
- Bireyin topluluk içerisinde yaşaması için gereken destekleyici belgeler nelerdir? İdari gözetimi meşru kılacak bir sebep mevcut ise bu durum özgürlük ve hareket özgürlüğünü en az kısıtlayacak şekilde nasıl uygulanabilir?

2.2 İkinci ve üçüncü adım öncesinde önerilen yerleştirme modeli:

3. İkinci adım: destek seçeneklerini değerlendirin

Bu adım, tanımlanmış hassasiyet durumlarını yönetme kapasitesine sahip mevcut destek hizmetlerinin değerlendirilmesini içerir. Bilinmektedir ki, toplum hizmetlerinin ölçeği ve kapsamı ülkeden ülkeye değişiklik gösterir. Bununla birlikte, daha önce belirtildiği gibi, hassasiyeti ve zarar riski etkin bir şekilde tespit edilip ele alınan bireylerin iltica veya göç sistemi içinde kalma kapasitesi artmaktadır. Ayrıca, erken müdahale ve önleyici tedbirler, ele alınmayan hassasiyetin insani yönden maliyetinin (idari gözetimin olumsuz sağlık etkileri dâhil) yanı sıra ulusal göç sistemlerinin de maliyetinin (idari gözetimden kaynaklanan rahatsızlıkların tedavisi ve iltica veya göç usullerinde uzun karar verme süreçleri dahil) azaltılmasına yardımcı olur.

3.1 Cevaplanacak sorular



- Belirlenen hassasiyet durumlarını yönetme kapasitesine sahip mevcut destek hizmetleri nelerdir? Hangileri gerekli desteği en iyi şekilde sağlar?
- Önerilen destek hizmetleri, önerilen yerleştirme seçeneğiyle bağlantılı mıdır, bu seçeneklerden kolayca erişilebilir durumda mıdır?
- Birey kapsamlı, uzman bir sağlık değerlendirmesinden geçti mi, böyle bir ilk değerlendirme yapılmıyorsa ne zaman yapılacak? Sağlık hizmetlerine sürekli erişim sağlandığından emin olun.
- Bireyin vaka yönetimi tavsiyesi ve desteğine erişimi olacak mı? Bireyin bağımsız bir vaka çalışanına veya danışmanlığa erişimi olacak mı?
- Bireyin temel ihtiyaçlarını karşılamak için kaynağa ve erişime sahip olduğundan emin olun.
- Bireyin gerektiğinde yardıma nasıl erişeceğini açıkça anladığından emin olun.
- Bireyin bağımsız, yetkin hukuki danışmanlık ve temsile erişimi olduğundan emin olun.
- Bireyin bu tür desteklerden etkin bir şekilde yararlanamayabileceğini gösteren bir kanıt var mı? Eğer varsa, bu durum nasıl çözülebilir? (Örneğin, vaka merkezli çalışma ve topluluk bağlarının güçlendirilmesi gibi seçenekler düşünülebilir).

3.2 Üçüncü adım öncesinde önerilen destek hizmetleri:

4. Üçüncü adım: dayanıklılığı güçlendirmenin yollarını değerlendirin

Bu adım, spesifik hassasiyet etkenleri tespit edilmiş olsun veya olmasın bireyin dayanıklılığını, (mevcut ve potansiyel) topluluk bağlarını ve iltica veya göç prosedürüne bağlı kalma kapasitesini geliştirmeye yönelik yolların değerlendirilmesini içerir. Bu güçlü yönlere dayalı yaklaşımın temelinde, bireye süreç boyunca insan onuruna yakışır, insancıl ve saygılı davranmak yatar. Araştırmalar, bireylerin vize başvurusu, statü belirleme veya diğer yasal süreçlerin sonucunu beklerken nadiren kaçıp kaybolduğunu ve düzensiz göç durumunun tek başına bir kaçma olasılığına işaret etmediğini göstermektedir. Bireylerin erişilebilir olmaları ve topluluk bağlarına bağlı kalmaları muhtemeldir ve gerektiğinde etkili topluluk bağları hızla kurulabilir.⁴⁹ Yeni gelenlerin “anamlı faaliyetlere” katılmak ve topluma olumlu katkılarda bulunmak istemeleri sıkça rastlanan bir durumdur. Yeni gelen kişilerin duruşmalara katılmak ve raporlama yükümlülüklerine uymak için bağımsız kapasite kullanmaları muhtemeldir. Aile fertleri ve destekleyici sosyal ağlar bu iş birliği kapasitesini güçlendirir. Aşırı derecede hassas durumda olanlar için, danışmanlık, vaka çalışması desteği ve diğer toplum hizmetleri de güçlü topluluk bağları olarak işlev görür. Destek sağlayıcılarla olan ilişkilerin iyileştirici değeri, genellikle bireyin güçlü durmasında, göç sürecinde aktif biçimde yer almasında ve gerekirse ülkeden ayrılmayı daha sağlıklı şekilde değerlendirmesinde yardımcı kilit bir etkidir.

4.1 Cevaplanacak sorular



- Birey bir iltica, göç veya başka bir yasal usul ile ilgili karar bekliyor mu veya böyle bir usule başvurmayı düşünüyor mu?
- Bireyin mevcut, potansiyel ve oluşturmayı planladığı topluluk bağları nelerdir? (Aşağıdakiler hakkında sorular sorun: okullar, dil/eğitim/teknik eğitim seçenekleri, yasal tavsiye ve destek, sağlık hizmeti desteği, yasal istihdam ve gönüllü çalışma fırsatları, aile, arkadaşlar, akran desteği, mentorlük desteği, etnik, kültürel ve dini bağlantılar ve diğer destekleyici sosyal ağlar).
- Bireyin yetkililerle iletişim halinde kalmasına ve iltica veya göç usulü içerisinde aktif biçimde yer almasına yardımcı olacak iletişim ve bildirim düzenlemeleri nelerdir? Sürekli bir iş birliği sağlandığı takdirde, bildirim sıklığının yeniden düzenlenebileceğini not edin.
- Bireyin vaka yönetimi tavsiyesi ve desteğine erişimi olacak mı? Bireyin bağımsız bir vaka çalışanına veya danışmana erişimi olacak mı?
- Bireyin temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli araçlara erişiminin ve kaynağının olduğundan emin olun.
- Bireyin bağımsız, yetkin hukuki tavsiye ve temsil erişimi olduğundan emin olun.
- Bireyin bildirim ve diğer uyum gereklilikleriyle iş birliği yaptığı veya yapmadığı belirlemek için uygun kriterler nelerdir? Bireyin dayanıklılığı ve topluluk bağları nasıl güçlendirilecek ve bildirim ile diğer uyum gereklilikleriyle iş birliği nasıl desteklenecek? Vaka veya statüyle ilgili karar alma sürecine yönelik desteğin yoğunlaştırılması ne zaman ve nasıl belirlenecek?
- Geri dönüş yolunda olanlar için, geri dönüş ve yeniden entegrasyon yardımı da dâhil olmak üzere, onurlu bir şekilde gönüllü gidişi desteklemek için hangi hazırlık ve ek yardım sağlanacaktır?
- Topluluk temelli yerleştirme, açık kabul tesisleri ve idari gözetim alternatifleri hangi özel yollarla sürdürülecek/en yüksek düzeye çıkartılacak ve geri gönderme amacıyla idari gözetim kullanımına başvurulmayacak/idari gözetim kullanımı en aza indirilecek?

4.2 Dayanıklılığı teşvik etmek için önerilen yollar:

5. Dördüncü adım: nihai karar verme ve yönlendirme

Geniş bir yelpazede mevcut koşulları ve seçenekleri değerlendirdikten sonra artık bireysel vaka için en uygun yerleştirme ve destek seçeneği hakkında bilgiye dayalı bir karar vermek ve gerekli yönlendirmeleri yapmak mümkündür. Daha önce belirtildiği gibi, bireyin gerektiğinde yardıma nasıl erişeceğini net bir şekilde anladığından emin olun. Uygun görünürse, bireyin kendiliğinden başvuru yapma kapasitesini teşvik edin.

6. Kavramsal çerçeve: sürece genel bir bakış

Aşağıdaki tablo, (1) hassasiyetin ve zarar riskinin belirlenmesi, (2) yerleştirme ve destek seçeneklerinin değerlendirilmesi, (3) dayanıklılığı güçlendirmenin yollarının değerlendirilmesi ve (4) nihai karar alma ve yönlendirme olmak üzere şimdiye kadar ele alınan maddelere dair genel bir bakış sunmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi, değişen koşullara bağlı olarak süreç devamlı gözden geçirmeye tabiidir.

İlk sütun, zarar görme riskini ele almak üzere hassasiyet etkenlerinin tespit edilmesini ve müdahalenin derecesini göstermektedir. Mülakat yapılan herkes planlama sürecine dâhil edilir. Vaka yönetimi, özellikle karmaşık vakalarda, herkesin iltica veya göç sistemine katılımını en üst düzeye çıkarmak bakımından faydalıdır. En üst satırda, daha önce özetlenen dört adım gösterilmektedir.

Tarama ve öneri sürecine genel bakış				
Hassasiyet etkenlerinin belirlenmesi ve müdahalenin derecelendirilmesi	Birinci adım: yerleştirme seçeneklerini göz önünde bulundurun	İkinci adım: destek seçeneklerini göz önünde bulundurun	Üçüncü adım: dayanıklılığı güçlendirmenin yollarını düşünün	Dördüncü adım: nihai karar(lar) ve yönlendirme(ler). Kim, ne zaman, hangi önlemi alacak?
Halihazırda anlamlı bir hassasiyet etkeni tanımlanmamıştır. Bireyin zarar görme riski düşük ve mevcut dayanıklılık etkenleri tarafından yönetilebilir görünmektedir.				
Önleyici destek tedbirleri alınmadığı takdirde anlamlı bir hassasiyet durumu ortaya çıkabilir. Hassasiyet durumunun düzenli aralıklarla izlenmesi önerilir.				
Anlamlı bir hassasiyet olduğu açıkça görülmektedir. Takip değerlendirmesi yapılması ve bir Bakım Planı geliştirilmesi önerilir. Mülakatı yapan kişinin tanımlanmış zarar riski ve acil destek ihtiyacına ilişkin tespitine başvurulmalıdır.				

Etk: İlave Okuma Listesi

- Avrupa Sığınma Destek Ofisi (EASO) *Özel İhtiyaçları Olan Kişilerin Tanımlamasına Yönelik Araç* <https://ipsn.easo.europa.eu/easo-tool-identification-persons-special-needs>
- Avrupa Komisyonu, *Sığınmacıların Kabulüne İlişkin Asgari Standartları Belirleyen 27 Ocak 2003 tarih ve 2003/9/EC Direktifinin uygulanmasına ilişkin Komisyon'dan Konsey'e ve Avrupa Parlamentosu'na sunulan Rapor*, 26 Kasım 2007.
- Uluslararası Gözaltı Koalisyonu (IDC) *Mülteci, Sığınmacı ve Göçmenlerin Tutuklanmasına İlişkin Yasal Çerçeve ve Standartlar*, 2011. *Uluslararası Gözaltı Koalisyonu (IDC) Görüş Belgesi, Gözaltındaki Göçmen LGBTİ Bireyler*, 2016.
- Uluslararası Gözaltı Koalisyonu (IDC) *Alternatifler var: Göçmenlerin Gereksiz Gözaltına Alınmasının Engellenmesi El Kitabı (Gözden Geçirilmiş Baskı)*, 2015.
- Uluslararası Çalışma Ofisi, *İnsan Ticaretinin Operasyonel Göstergeleri, ILO ve Avrupa Komisyonu tarafından uygulanan bir Delphi araştırmasının sonuçları*, Gözden Geçirilmiş Baskı, Eylül 2009.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM), *Zambiya, Kılavuz İlkeler: Zambiya'daki Hassas Göçmenler için Koruma Yardımı ve ilgili Eğitim El Kitabı (Kolaylaştırıcılar için Kılavuz) ve Ulusal Yönlendirme Mekanizması (NRM)*, 2014.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM), *İnsan Ticaretine Maruz Kalmış Kişilerin Bakımı: Sağlık Uzmanları için Rehberlik*, 2009.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM), *Uluslararası Göç Yasası Bilgi Notu, Göçmenlerin Gözaltına Alınması ve Hapis Dışı Tedbirlere İlişkin Uluslararası Standartlar*, Kasım 2011: <https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/What-We-Do/docs/IML-Information-Note-Immigration-Detention-and-Non-custodial-Measures.pdf>
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Dahili Referans Aracı, İnsan Ticaretine Maruz Kalmış Kişilerin Korunmasını Kolaylaştıracak Standart Çalışma Prosedürlerinin Geliştirilmesi*, Aralık 2009.
- İşkence mağdurları için Uluslararası Rehabilitasyon Konseyi (IRCT), kapasite geliştirmeye yardımcı olabilecek dünya çapındaki kuruluşların bir listesi dahil olmak üzere çeşitli bilgiler sağlar: <http://www.irct.org/>
- Cizvit Mülteci Servisi (JRS) – Avrupa, Gözaltında Hassas hale geliyor: Avrupa Birliği'nde Hassas Sığınmacıların ve Düzensiz Göçmenlerin Tutuklanmasına İlişkin Sivil Toplum Raporu (DEVAS Projesi), 2010.
- Cizvit Mülteci Servisi (JRS) – Tayland, *Göçmen Gözaltı Merkezi Projesi Hassasiyet İnceleme Kriterlerinin ve Vaka Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi*, 2012–2013.
- McGuirk, Siobhan, Max Niedzwiecki, Temitope Oke and Anastasia Volkova, *Birlikte Daha Güçlü, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki LGBTİ Sığınmacıları Destekleme Rehberi*, Washington, DC: LGBTI Freedom and Asylum Network, 2015.
- İltica, Sığınma ve Göç Örgütü (ORAM), *Eğitim Kaynakları ve Mülteci Proje Portalı*: <http://www.oraminternational.org/en/training>
- *Gözaltında 'Hassasiyeti' Yeniden Düşünmek: Zarar Krizi*, Gözaltı Forumunun Hassas Kişiler Çalışma Grubu Raporu, Birleşik Krallık, Temmuz 2015.
- Cinsel Yönelim ve Toplumsal Cinsiyet Kimliği ve Zorunlu Göçmenlerin Korunması, *Zorunlu Göç İncelemesi*, Sayı 42, Nisan 2013.
- Shaw, Stephen, *Hassas Kişilerin Gözaltındaki Refahının İncelenmesi, İçişleri Bakanlığına Bir Rapor*, BK, Ocak 2016.
- *Farklı Üye Devletlerde Sığınmacılar için Kabul Organizasyonu*, Avrupa Göç Ağı Çalışması, 2014.
- Turner, Bryan S., *Hassasiyet ve İnsan Hakları*, İnsan Hakları Üzerine Makaleler, Pennsylvania State University Press, ABD, 2006.
- *Çocukların Alternatif Bakımı için BM Kılavuz İlkeleri* (Genel Kurul tarafından kabul edilen Karar, A/RES/64/142), 24 Şubat 2010, şuradan erişilebilir: http://www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf
- BM Çocuk Hakları Komitesi, 2012 Genel Tartışma Günü Raporu, *Uluslararası Göç Bağlamında Tüm Çocukların Hakları*, Eylül 2012.
- BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) – Hukuk ve Koruma Politikası Araştırma Dizisi *Gözaltı Alternatiflerine Yönelik Ampirik Araştırma Oluşturma: Toronto ve Cenevre'deki Sığınmacı ve Mültecilerin Algıları*, Cathryn Costello & Esra Kaytaz, University of Oxford, Birleşik Krallık, Haziran 2013.
- BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) – Kamplara Alternatifler Politikası, *Kullanıcı Talimatları, Kamplara Alternatifler için Teşhis Aracı*, 26 Ocak 2015.
- BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) – Orta Avrupa Bölgesel Temsilciliği, Budapeşte, Sığınma Projesi Raporundaki Hassasiyet Cevabı, Dr Chrystalla Katsapaou, Aralık 2015.
- BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), *Safe and Sound: Devletlerin Avrupa'da refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocukların yüksek menfaatlerinin gözetilmesini sağlamak için yapabilecekleri*, Ekim 2014, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/5423da264.html>

- BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), İşkenceyi Önleme Derneği (APT) ve Uluslararası Gözaltı Koalisyonu (ICD), *Göçmenlerin Gözaltına Alınmasının İzlenmesi: Pratik El Kitabı*, 2014.
- BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Köklere Dönüş: Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı ile Mülteci, Sığınmacı, Vatansız Kişiler ve Diğer Göçmenler için 'Gözaltı Alternatifleri'*, Alice Edwards, 2011, şuradan erişilebilir: <http://www.unhcr.org/4dc949c49.html>
- BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Gözaltı Kılavuz İlkeleri – Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriter ve Standartlara İlişkin Kılavuz İlkeler*, 2012.
- BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Seçenekler 1: Hükümetler için çocuklar ve aileler için bakım düzenlemeleri ve gözaltı alternatiflerine ilişkin seçenekler*, 2015, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/5523e8d94.html>
- BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Seçenekler Belgesi 2: Hükümetler için açık kabul ve gözaltı alternatiflerine ilişkin seçenekler*, 2015, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/5523e9024.html>
- BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Yüksek Risk Tanımlama Aracı ve Kullanım Kılavuzu*, Haziran 2010, İkinci Baskı, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/4c46c6860.html>
- BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), *İnsan Ticaretiyle Mücadele Aracı, İnsan Ticaretine Karşı Küresel Program*, 2008: [https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/07-89375_Ebook\[1\].pdf](https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/07-89375_Ebook[1].pdf)
- BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), *İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçük Düşürücü Muamele veya Cezalandırmanın Etkin Soruşturulması ve Belgelenmesine İlişkin El Kitabı* ("İstanbul Protokolü"), 2004.
- ABD Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza, *Topluluk Ortaklıkları Yoluyla Uyumluluğu Teşvik Eden Aile Vakası Yönetim Programı (FCMP)*, 2015.
- ABD Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza, Yönetici Yardımcısı Thomas Homan'dan Memorandum, *Trans Tutukluların Bakımına İlişkin Daha Fazla Rehber*, 19 Haziran 2015, şuradan erişilebilir: <https://www.ice.gov/sites/default/files/documents/Document/2015/TransgenderCareMemorandum.pdf>
- ABD Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza, *Güvenlik Açığı ve Riske Yönelik Kabul ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin İkinci Küresel Yuvarlak Masa*, 2015.
- ABD Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza, *Trans Bakım Hızlı Referans Kontrolü*, 2015.

Son notlar

- 1 Hassasiyet ve insan hakları arasındaki ilişkiye ilişkin bir çalışma, Bryan S. Turner Hassasiyet ve İnsan Hakları [Vulnerability and Human Rights], İnsan Hakları üzerine Makaleler [Essays on Human Rights], Pennsylvania State University Press, ABD, 2006.
- 2 Bu, çok çeşitli sağlık ve refah bağlamlarında bulunan "tarama" ve "değerlendirme" tanımlarında merkezi bir temadır.
- 3 Şu anda bu bilgileri kanıta dayalı bir şekilde destekleyen birçok çalışma mevcuttur. Aşağıdaki iki örneğe bakınız:
 - (a) Katy Robjant, Rita Hassan ve Cornelius Katona, "Sığınmacıları İdari Gözetim Altına Almanın Ruh Sağlığına Etkileri: Sistematik inceleme" ["Mental health implications of detaining asylum seekers: systematic review"], The British Journal of Psychiatry, 2009, 194: 306–312.
 - (b) Cizvit Mülteci Servisi – Avrupa, İdari Gözetimde Hassas Durumda Olmak: Avrupa Birliği'nde Hassas Sığınmacıların ve Düzensiz Göçmenlerin İdari Gözetimine İlişkin Sivil Toplum Raporu [Becoming Vulnerable in Detention: Civil Society Report on the Detention of Vulnerable Asylum-Seekers and Irregular Migrants in the European Union] (DEVAS Projesi), 2010.
- 4 UNHCR, Hukuk ve Koruma Politikası Araştırma Dizisi, İdari Gözetim Alternatifleri Üzerine Deneysel Araştırma: Toronto ve Cenevre'deki Sığınmacı ve Mültecilerin Algıları, [Building Empirical Research into Alternatives to Detention: Perceptions of Asylum-Seekers and Refugees in Toronto and Geneva], Cathryn Costello & Esra Kaytaz, Oxford Üniversitesi, Birleşik Krallık, Haziran 2013.
- 5 UNHCR Yüksek Risk Tespit Aracı ve Kullanıcı Kılavuzu, [The Heightened Risk Identification Tool and User Guide], İkinci Baskı, Temmuz 2010, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/4c46c6860.html>
- 6 Avrupa İltica Destek Ofisi (EASO), Özel İhtiyacı Olan Kişileri Belirleme Aracı, [Tool for Identification of Persons with Special Needs] şuradan erişilebilir: <https://ipsn.easo.europa.eu/easo-tool-identification-persons-special-needs>
- 7 UNHCR, APT & IDC Göçmenlerin İdari Gözetiminin İzlenmesi: Pratik El Kitabı, [Immigration Detention Monitoring: Practical Manual], 2014
- 8 IDC, Alternatifler var: Göçmenlerin Gereksiz İdari Gözetiminin Engellenmesi El Kitabı, [There Are Alternatives: A Handbook for Preventing Unnecessary Immigration Detention] (Gözden Geçirilmiş Baskı), 2015
- 9 UNHCR, "Temellere Dönüş: Göçmen, Sığınmacı, Vatansız Kişi ve Diğer Göçmenlerin Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı ve İdari Gözetim Alternatifleri", [Back to Basics: The Right to Liberty and Security of Person and Alternatives to Detention] of Refugees, Asylum-Seekers, Stateless Persons and Other Migrants], Alice Edwards, 2011.
- 10 UNHCR, Kabul ve İdari Gözetim Alternatifleri Üzerine İkinci Küresel Yuvarlak Masa Toplantısı, [Second Global Roundtable on Reception and Alternatives to Detention] (Toronto, Kanada, Nisan 2015) Müzakerelerin Özeti
- 11 Her ne kadar "insan ticareti mağduru" resmi protokol terimi olsa da, sivil toplum alanında "insan ticaretine maruz kalan" ifadesinin tercih edildiği anlaşılmaktadır. Mağdur etiketinin, travmatik baskıya sıklıkla maruz kalmış ve yeniden toparlanmak için özgürlük, kontrol ve gücü eline alma hissiyatına ihtiyaç duyan bireylerle güçsüzleştirici bir kimlik atfettiğine dair endişe söz konusudur.
- 12 UNHCR, Uluslararası Koruma Kılavuz İlkeleri: 1951 Sözleşmesinin 1A(2) Maddesi ve/veya Mültecilerin Statüsüne Dair 1967 Protokolü bağlamında Toplumsal Cinsiyete Bağlı Zulüm, [Guidelines on International Protection: Gender-Related Persecution within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees], Mayıs 2002, Usul Konuları Bölüm 111.
- 13 Avustralya Hükümeti, Göç İnceleme Mahkemesi – Mülteci İnceleme Mahkemesi, Hassas Kişiler Rehberi, [Migration Review Tribunal – Refugee Review Tribunal, Guidance on Vulnerable Persons], Haziran 2012.
- 14 IDC, Alternatifler var: Göçmenlerin Gereksiz İdari Gözetiminin Engellenmesi El Kitabı, [There Are Alternatives: A Handbook for Preventing Unnecessary Immigration Detention], Bölüm 7: Vaka Yönetimi. Ek olarak, UNHCR'ye ait 2012 tarihli Sığınmacıların İdari Gözetimine ve İdari Gözetim Alternatiflerine İlişkin Uygulanabilir Kriterler ve Standartlara İlişkin Kılavuz İlkeleri [UNHCR Guidelines on the Applicable Criteria and Standards relating to the Detention of Asylum-Seekers and Alternatives to Detention, 2012] Ek A: İdari Gözetim Alternatifleri [Alternatives to Detention] Bölümünde Vaka Yönetimiyle ilgili bir bölüm mevcuttur.
- 15 UNHCR, UNHCR'nin İlgi Alanındaki Kişilere Ait Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Politika [Policy on the Protection of Personal Data of Persons of Concern to UNHCR], Mayıs 2015: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=55fa67bc4>
- 16 UNHCR, 2012 tarihli Sığınmacıların İdari Gözetimine ve İdari Gözetim Alternatiflerine İlişkin Uygulanabilir Kriterler ve Standartlara İlişkin Kılavuz İlkeleri [Guidelines on the Applicable Criteria and Standards relating to the Detention of Asylum Seekers and Alternatives to Detention] Ek A: İdari Gözetim Alternatifleri [Alternatives to Detention]. Ayrıca bkz. UNHCR İdari Gözetim Alternatifleri Üzerine 63. Daimi Komite Oturumu Konferans Makalesi [UNHCR Standing Committee 63rd Session Conference Room Paper on Alternatives to Detention], EC/66/SC/CRP.12, <http://www.unhcr.org/559643e59.html> adresinden erişilebilir.

- 17 IDC, Alternatifler var: Göçmenlerin Gereksiz İdari Gözetiminin Engellenmesi El Kitabı [There Are Alternatives: A Handbook for Preventing Unnecessary Immigration Detention], 8. Bölüm: Yerleştirme Seçenekleri - Asgari Destek ve Gereklilikler, [Section 8: Placement Options - minimum supports and requirements].
- 18 UNHCR, APT & IDC Göçmenlerin İdari Gözetiminin İzlenmesi: Pratik El Kitabı [Immigration Detention Monitoring: Practical Manual], 2014, Bölüm 4.8 Hassasiyet Durumdaki/Risk Altındaki Kişiler, [Section 4.8 Persons in Situations of Vulnerability/Risk].
- 19 Bakınız:
- (a) UNHCR, Seçenekler Belgesi 1: Çocuklar ve aileler için bakım düzenlemeleri ve idari gözetim alternatifleri hakkında hükümetler için seçenekler, 2015, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/5523e8d94.html>
- (b) UNHCR, Seçenekler Belgesi 2: Hükümetler için açık kabul ve idari gözetim alternatiflerine ilişkin seçenekler, [Options Paper 1: Options for governments on care arrangements and alternatives to detention for children and families], 2015, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/5523e9024.html>
- (c) IDC, Alternatifler var: Göçmenlerin Gereksiz İdari Gözetiminin Engellenmesi El Kitabı, [There Are Alternatives: A Handbook for Preventing Unnecessary Immigration Detention], Bölüm 8: Yerleştirme Seçenekleri [Section 8: Placement Options], ss. 59 - 61.
- (d) İdari Gözetim, İdari Gözetim Alternatifler ve Sınır dışı, Zorunlu Göç İncelemesi, [Detention, Alternatives to Detention, and Deportation, Forced Migration Review], Sayı 44, Eylül 2013.
- 20 IOM, Zambiya, Kılavuz İlkeler: Zambiya'da Bulunan Hassas Durumdaki Göçmenler İçin Koruma Desteği ve bununla ilişkili Eğitim Kılavuzu (Kolaylaştırıcılara Yönelik Kılavuz) ve Ulusal Sevk Mekanizması (NRM), 2014, şuradan erişilebilir: https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/Guidelines_Protection-Assistance-for-Vulnerable-Migrants.pdf
- 21 BM Çocuk Hakları Komitesi, 2012 Raporu Genel Müzakere Günü, Uluslararası Göç Bağlamında Tüm Çocukların Hakları, [Report of the 2012 Day of General Discussion, The Rights of All Children in the Context of International Migration], Tavsiye 79, şuradan erişilebilir: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/discussion2012/ReportDGDChildrenAndMigration2012.pdf>
- 22 UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, [Detention Guidelines], 2012, Kılavuz İlke 9.2 Çocuk, 51. paragraf
- 23 UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, [Detention Guidelines], 2012, Kılavuz İlke 9.2 Çocuk, 54. paragraf
- 24 Çocukların Alternatif Bakımı için BM Kılavuz İlkeleri, 24 Şubat 2010, 144. paragraf
- 25 Dâhil:
- (a) Çocukların Alternatif Bakımı için BM Kılavuz İlkeleri, [UN Guidelines for the Alternative Care of Children], 24 Şubat 2010, şuradan erişilebilir: http://www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf
- (b) UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, [Detention Guidelines], 2012, Kılavuz İlke 9.2 Çocuklar, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yer alan çocukların korunmasına ilişkin uluslararası yasal yükümlülükler ve yol gösterici ilkelere ilişkin 51. paragraf.
- (c) UNHCR (UNICEF), Güvende ve Emniyette: Avrupa'daki Ailelerinden Ayrı Düşmüş ve Refakatsiz Çocukların Yüksek Yararına Saygı Duyulmasını Sağlamak İçin Devletler Ne Yapabilir? [Safe and Sound: What States Can Do to Ensure Respect for the Best Interests of Unaccompanied and Separated Children in Europe], Ekim 2014, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/5423da264.html>
- (d) BM Çocuk Hakları Komitesi, Genel Yorum No. 6: Refakatsiz ve Ailelerinden Ayrılmış Çocukların Menşe Ülkeleri Dışında Gördükleri Muamele, [General Comment No. 6: Treatment of Unaccompanied and Separated Children Outside Their Country of Origin], 1 Eylül 2005, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>
- 26 Bakınız:
- (a) UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri [Detention Guidelines], 2012, hamile kadınların ve emziren annelerin özel ihtiyaçlarına ilişkin 58. paragraf
- (b) Birleşmiş Milletler Kadın Mahpuslara Yönelik Muameleye Dair Kurallar ve Kadın Suçlulara Yönelik Hapis Dışı Tedbirler [United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders] (Bangkok Kuralları) A/C.3/65/V.5, 6 Ekim 2010, Kural 42: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/BangkokRules.pdf>
- 27 Duluth Modeli Şiddet Döngüsü [Duluth Model Cycle of Violence Wheel], <http://www.theduluthmodel.org/pdf/PowerandControl.pdf>
- 28 UNHCR, Yüksek Risk Tespit Aracı Kullanım Kılavuzu [The Heightened Risk Identification Tool User Guide] hassasiyet taraması yapmak için önemli profesyonel uygulama kılavuzlarının altını çizmektedir: <http://www.refworld.org/docid/46f7c0cd2.html>
- 29 UNHCR, Uluslararası Koruma Kılavuz İlkeleri No. 9: Cinsel Yönelim ve/veya Toplumsal Cinsiyet Kimliğine Dayalı Mülteci Statüsü Talepleri [Guidelines on International Protection No. 9: Claims of Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity].

30 Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Yıllık raporu, Ayrımcı yasa ve uygulamalar ile bireylere yönelik cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliğine dayalı şiddet eylemleri, 17 Kasım 2011.,

31 Bakınız:

(a) İltica, Sığınma ve Göç Örgütü (ORAM), Eğitim Kaynakları ve Mülteci Proje Portalı: <http://www.oraminter-national.org/en/training>

(b) Siobhan McGuirk, Max Niedzwiecki, Temitope Oke ve Anastasia Volkova, Birlikte Daha Güçlü, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki LGBTİ Sığınmacıları Destekleme Rehberi, [Stronger Together, A Guide to Supporting LGBTİ Asylum-Seekers in the United States], Washington, DC: LGBTİ Freedom and Asylum Network, 2015.

32 Bakınız:

(a) UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri [Detention Guidelines], 2012, LGBTİ sığınmacıların özel ihtiyaçlarına ilişkin 65. paragraf

(b) UNHCR, Refworld, Cinsel Yönelim ve Toplumsal Cinsiyet Kimliği [Sexual Orientation and Gender Identity]: <https://www.refworld.org/sogi.html>

(c) Yakında çıkacak IDC Görüş Belgesi, İdari Gözetim Altındaki Göçmen LGBTİ Bireyler

(d) ABD Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza Birimi, Thomas Homan'ın Memorandumu, Yönetici Yardımcısı, Trans Tutukluların Bakımına İlişkin Ayrıntılı Rehber, İdari Gözetim Altında Tutulan Trans Bireylerin Bakımına İlişkin İlave Kılavuz [Further Guidance Regarding the Care of Transgender Detainees], 19 Haziran 2015, şuradan erişilebilir: <https://www.ice.gov/sites/default/files/documents/Document/2015/TransgenderCareMemorandum.pdf>

33 Psikososyal engel, Birleşmiş Milletler Engelli Kişilerin Haklarına Dair Sözleşmesi kapsamında uluslararası olarak tanınmış bir terim olup akıl sağlığı rahatsızlıkları ile ilişkili bozuklukları ve katılım kısıtlamaları olan kişilerin yaşadığı deneyimi tarif etmek için kullanılır. Bu bozukluklar kişinin günlük işlerini yapma, sağlıklı düşünme, tam bir beden sağlığına sahip olma ve yaşamındaki sosyal ve duygusal yönleri yönetme becerisini kaybetmesini içerebilir.

34 Amerikan Psikiyatri Birliği, Önemli ruh sağlığı hastalıklarının uyarı işaretleri [Warning signs of major mental illnesses]: <http://www.socpsych.org/APA-WarningSigns.pdf>

35 Profesyonel literatürde kendine zarar verme ile intihar arasındaki temel fark niyettir. İntihara meyilli kişiler, kendilerine büyük sıkıntı veren şeylerden başka bir çıkış yolu görmedikleri için kendi yaşamlarına son vermeyi seçer. İntiharı düşünenler, yaşamadaki stres unsurları ve bazı durumlarda kaçamadıkları bir depresyon yaşamaktadır. Kendine zarar veren bireyler (kendini yaralayan veya sakatlayan), kendilerine zarar vermeyi sıkıntıyla başa çıkmanın bir yolu olarak görmektedir.

36 UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, [Detention Guidelines], 2012, engelli sığınmacıların özel ihtiyaçlarına ilişkin 63. paragraf

37 UNHCR İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, [Detention Guidelines], 2012, yaşlı sığınmacıların özel ihtiyaçlarına ilişkin 64. Paragraf

38 UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, [Detention Guidelines], 2012, paragraf 2

39 UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, [Detention Guidelines], 2012, Kılavuz İlke 6, 44, 45 ve 46. Paragraflar

40 1984 BM İşkenceye Karşı Sözleşmede işkence şu şekilde tanımlanmaktadır: "bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetin herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil"

41 UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, [Detention Guidelines], 2012, travma ve işkence mağdurlarının özel ihtiyaçları hakkındaki 49 ve 50. Paragraflar

42 İşkence Mağdurları için Uluslararası Rehabilitasyon Konseyi (IRCT), kapasite geliştirmeye yardımcı olabilecek dünya çapındaki kuruluşların bir listesi dâhil olmak üzere çeşitli bilgiler sağlar: <http://www.irct.org/>

43 UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, [Detention Guidelines], 2012, insan ticareti mağdurları veya potansiyel mağdurlarına ilişkin 62. paragraf.

44 UNODC, İnsan Ticareti Göstergeleri: https://www.unodc.org/pdf/HT_indicators_E_LOWRES.pdf İnsan Ticaretiyle Mücadele Araçlarının tamamına şuradan erişilebilir: [https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/07-89375_Ebook\[1\]](https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/07-89375_Ebook[1])

45 IOM, İnsan Ticareti Mağdurlarının Tespiti için Tarama Formu: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/08-58296_tool_6-6.pdf

46 Bakınız:

(a) UNHCR, APT & IDC, Göçmenlerin İdari Gözetiminin İzlenmesi: Pratik El Kitabı, 2014, Bölüm 4.8.8.

(b) UNHCR, İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri, [Detention Guidelines], 2012, Rehber 6.

47 Bakınız: *Hassas Durumdaki Kişilerin İdari Gözetiminde Refahın İncelenmesi [Review Into the Welfare in Detention of Vulnerable Persons]*, İçişleri Bakanlığına Bir Rapor, Stephen Shaw, Birleşik Krallık, Ocak 2016, Tavsiye 16 (4.51). Rapor ayrıca, idari gözetim altına alınmasının uygun olmadığı varsayılan kişi kategorilerini listeleyen kılavuzlarda bir dizi değişiklik yapılmasını tavsiye etmektedir. Rapor, kategorik yaklaşımın önemini kabul etmekle (ve yeni ek kategoriler önermekle) birlikte, "ısmarlama bir araç veya algoritmanın" (4.52) geliştirilmesine karşı çıkmaktadır.

48 Bunlar aşağıdakileri içerir:

- (a) Çocukların Alternatif Bakımı için BM Kılavuz İlkeleri, [UN Guidelines for the Alternative Care of Children], 24 Şubat 2010, şuradan erişilebilir: http://www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf
 - (b) UNHCR, Seçenekler Belgesi 1: Çocuklar ve aileler için bakım düzenlemeleri ve idari gözetime alternatifler konusunda hükümetler için seçenekler, [Options Paper 1: Options for governments on care arrangements and alternatives to detention for children and families], 2015, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/5523e8d94.html>
 - (c) UNHCR, Seçenekler Belgesi 2: Hükümetler için açık kabul ve idari gözetim alternatiflerine ilişkin seçenekler, [Options Paper 2: Options for governments on open reception and alternatives to detention], 2015, şuradan erişilebilir: <http://www.refworld.org/docid/5523e9024.html>
 - (d) IDC, Alternatifler var: Göçmenlerin Gereksiz İdari Gözetiminin Engellenmesi El Kitabı, Bölüm 8: Yerleştirme Seçenekleri ss. 59-61.
- 49 IDC, Alternatifler var: Göçmenlerin Gereksiz İdari Gözetiminin Engellenmesi El Kitabı, [There Are Alternatives: A Handbook for Preventing Unnecessary Immigration Detention], Bölüm 6.4: Bireysel Vaka Etkenleri, ss. 42 - 46.

Hassasiyet durumlarının tespiti ve ele alınmasına yönelik bu tarama aracı, ön saflarda çalışan uzmanları ve karar vericileri, iltica ve göç usulleri ile sistemleri bağlamında, hassasiyet etkenleri ve idari gözetim kararları, idari gözetime alternatifler, açık kabul tesisleri, topluluk temelli yerleştirme ve destek seçeneklerine yapılan yönlendirmeler arasındaki ilişki konusunda bilgilendirmeyi ve onlara rehberlik sunmayı amaçlayan, UNHCR ve IDC işbirliğinde hazırlanmış bir araçtır.



UNHCR
The UN Refugee Agency

International
Detention Coalition
Human rights for detained refugees,
asylum seekers and migrants

 **OAK**
FOUNDATION

*Hassasiyet Tarama Aracı - Hassasiyetin tespiti ve ele alınması: iltica ve göç sistemlerine yönelik bir araç,
Oak Vakfı'nın desteğiyle UNHCR ve IDC tarafından ortaklaşa geliştirilmiştir.*